

OPINNÄYTETYÖ

Freelancer-keikkamuusikoiden taloudelliset tukimekanismit ja sosiaaliturva koronapandemiassa

Nykytilan arviointi ja kehitysehdotukset

Jani Parviainen

Kulttuurituottaja

(240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

11/2024

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutus (AMK)

Tekijät: Jani Parviainen

Opinnäytetyön nimi: Freelancer-keikkamuusikoiden taloudelliset tukimekanismit ja sosiaaliturva koronapandemiassa

Sivumäärä: 53 ja 4 liitesivua

Työn ohjaaja: Minna Hautio

Työn tilaaja: Seinäjoen elävän musiikin yhdistys (Selmu ry)

Opinnäytetyössä käytiin läpi freelancer-keikkamuusikoiden taloudellista tilannetta koronapandemiassa, freelancer-työtä ja sen erityispiirteitä sekä siihen liittyviä sosiaaliturvan haasteita. Freelancer-työ on monipuolista, jossa toimeentulo muodostuu useista eri lähteistä. Nämä erityispiirteet aiheuttavat ongelmia freelancereiden sosiaaliturvan kannalta, koska nykyinen järjestelmä ei huomioi niitä tarpeeksi tehokkaasti. Kyseiset ongelmat realisoituivat myös koronapandemiassa.

Koronapandemiaan liittyviä taloudellisia tapahtumia tarkasteltiin keikkamuusikoiden, muiden freelancereiden sekä paikoin suomalaisen tapahtumateollisuuden ja musiikkialan näkökulmasta. Tarkastelu aloitettiin kevästä 2020, jossa käytiin läpi ensimmäistä pandemiavuotta em. kohderyhmän näkökulmasta sekä kohderyhmän käyttämiä sopeutumiskeinoja.

Alan tilanteen läpikäyntiä jatkettiin vuoden 2021 osalta, jolloin keikkamuusikot ja musiikkiala kohtasivat uusia haasteita liittyen taloudelliseen tilanteeseen, työolosuhteisiin sekä henkilökohtaiseen jaksamiseen liittyen. Musiikkialan ja sen tekijöiden näkökulmasta tarkasteltiin vielä alkuvuotta 2022, kun alan toiminnan kannalta olennaiset kokoontumisrajoitukset purettiin, ja ala pääsi aloittamaan elpymisen.

Korona-ajan kulttuuripolitiikkaa tarkasteltiin rajoitusten, eri ministeriöiden toiminnan sekä kulttuurialan oman edunvalvonnan näkökulmasta. Lisäksi analysoitiin Tanskan ja Ranskan luovan alan taloudelliseen tukemiseen käyttämiä toimintamalleja kriisiaikana.

Työssä käytettiin kyselytutkimusta, jolla kerättiin keikkamuusikoiden taloudellisista kokemuksista koronapandemiassa. Tulokset korostavat erityisesti freelancer-työtä tekevien sosiaaliturvan sekä kriisiajan taloudellisten tukimekanismien kehittämistarpeita.

Työn johtopäätöksissä esitetään, että freelancer-työtä tekevien sosiaaliturva tarvitsee uudistuksia, jotka huomioivat työn erityispiirteet. Samoin kriisiajan taloudelliset tukimekanismit tarvitsevat uudistuksia, jotka huomioivat alakohtaiset eroavaisuudet paremmin. Myös suomalainen luova-ala voi kokonaisuutena kehittää edunvalvontaansa, jotta se pääsee paremmin ajamaan omaa asiaansa tulevaisuudessa.

Asiasanat: sosiaaliturva, musiikkiteollisuus, edunvalvonta, muusikot, esiintymiskeikat, kulttuuripolitiikka

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Cultural Management, Bachelor of Humanities

Author: Jani Parviainen

Title: Financial support mechanisms and social security for freelance gig musicians during the COVID-19 pandemic

Number of Pages: 53 and 4 attachment pages

Supervisor: Senior Lecturer Minna Hautio

Commissioned by: Selmu music association in Seinäjoki (Seinäjoen elävän musiikin yhdistys) (Selmu ry)

This thesis examines the financial situation of freelance performing musicians during the COVID-19 pandemic, highlighting the unique characteristics of freelance work and the associated challenges with social security. Freelance work is diverse, with income derived from various sources, which complicates its compatibility with existing social security systems. These issues became particularly evident during the pandemic.

The thesis explores the period of the COVID-19 pandemic from the perspectives of performing musicians, other freelancers, and occasionally the Finnish event industry and music sector. The data is derived from previous studies as well as media contents, beginning in spring 2020, examining the first year of the pandemic, adaptation strategies employed by the target group, and the challenges encountered. It continues through 2021, addressing new obstacles related to economic conditions, working environments, and personal resilience. The early stages of 2022 are also analyzed as the lifting of restrictions marked the beginning of recovery for the industry. Additionally, the thesis evaluates cultural policies during the pandemic, focusing on restrictions, government actions, and the cultural sector's advocacy efforts. The comparative analysis includes crisis-time support models used for creative industries in Denmark and France during the pandemic. Moreover, a survey was conducted to gather data on the economic experiences of performing musicians during the pandemic.

The findings emphasize the need to improve social security and financial support mechanisms for freelancers, particularly in times of crisis. The conclusions suggest that social security reforms must account for the specific nature of freelance work, and crisis support systems should better address sectoral differences. Furthermore, Finland's creative industry, as a whole, could enhance its advocacy to more effectively represent its interests in the future.

Keywords: COVID-19, social security, freelance work, musicians

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	MIKÄ ON FREELANCER?.....	8
	2.1 Freelancer-termi ja freelancer-työ.....	8
	2.2 Freelancereiden sosiaaliturva ja sen ongelmat.....	8
3	2020 – ENSIMMÄINEN KORONAVUOSI.....	13
	3.1 Musiikkialan ja sen tekijöiden taloudelliset menetykset pandemiassa.....	13
	3.2 Musiikkialan tekijöiden sopeutumista pandemiassa 2020.....	15
4	2021 – TOINEN KORONAVUOSI.....	17
	4.1 Musiikkialan talousnäkyvät vuonna 2021.....	17
	4.2 Kyselyt musiikkialan tekijöille.....	19
	4.3 Freelancereiden sosiaaliturvasta pandemiassa.....	21
	4.4 2022 – Rajoitukset päättyvät.....	22
5	KORONA-AJAN KULTTUURIPOLITIIKKAA.....	25
	5.1 Kulttuuripolitiikkaa yleisesti sekä ministeriöiden toimintaa.....	25
	5.2 Alan oma edunvalvonta.....	28
6	TUKIMALLEJA MAAILMALTA.....	30
	6.1 Tanskan malli.....	30
	6.2 Ranskan malli.....	31
7	TIEDONHANKINTAMENETELMÄT.....	33
	7.1 Kysely.....	33
	7.2 Kyselyn laatiminen ja levittäminen.....	33

8	TULOKSET JA ANALYYSI	35
	8.1 Työskentelytavat ja sosiaaliturva.....	35
	8.2 Mielipiteet freelancereiden sosiaaliturvan kehittämiseen.....	35
	8.3 Työskentelyolosuhteiden muuttuminen ja taloudellinen tuki pandemiassa	38
	8.4 Vaihtoehtoiset tukimekanismit	39
	8.5 Tulevaisuuden resurssit.....	40
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	43
10	KEHITYSEHDOTUKSET	45
	10.1 Freelancer-työtä tekevien sosiaaliturvan kehittäminen	45
	10.2 Kriisiajan taloudellisten tukimekanismien kehittäminen	48
	10.3 Tukipalveluiden rooli, edunvalvonta ja alan yhteisöllisyys	49
11	POHDINTA.....	51
	11.1 Mikä työssä onnistui?	51
	11.2 Kyselytutkimuksen laajempi tarkastelu.....	51
	11.3 Mitä muuta työssä voisi kehittää?	52
	11.4 Lopuksi.....	53
	LÄHTEET	54

1 JOHDANTO

Koronapandemia muutti merkittävästi keikkamuusikoina työskentelevien ihmisten työolosuhteita ja vaikeutti heidän taloudellista tilannettaan. Erityisen haavoittuvassa asemassa olivat ne, jotka tekevät ns. freelancer-työtä. Freelancer-työtä tekevät ovat sosiaaliturvan näkökulmasta alhaisemmin turvattuja, jonka takia he ovat työmarkkinoilla usein haavoittuvaisessa asemassa. Tämä teki myös pandemian tuomista haasteista entistä raskaampia. Tämä ongelma ei koskettanut vain keikkamuusikoita, vaan luovan alan freelancereita laajemmin.

Tästä syystä opinnäytetyössä puhutaan paikoin freelancereista yleisellä tasolla, vaikka työn pääasiallinen kohderyhmä onkin live-esiintymisistä toimeentulonsa kerryttävät muusikot. Myös pandemiassa luovalle alalle suunnatut taloudelliset tukimekanismit koskettivat koko alaa, joten joudun paikoin sivuamaan tilannetta koko luovan alan näkökulmasta. Paikoittainen koko kulttuurikentän sivuaminen johtuu myös siitä, että erityisesti kokoontumisrajoitukset koskivat sitä laajasti. Live-esiintymisiä tuottava tapahtumateollisuus on keikkamuusikoiden pääasiallinen työnantaja, joten kertomalla myös sen taloudellisesta tilanteesta pandemiassa saadaan kattavampi kuva siitä, millaisia olivat alan, ja sen tekijöiden tulonmenetykset.

Opinnäytetyön tilaaja on Seinäjoen elävän musiikin yhdistys Selmu ry. Selmu ry:n toiminta on pääasiallisesti tarjota elävää musiikkia ja muita tapahtumia Rytmikorjaamo nimisellä klubilla yhdistyksen kotipaikkakunnalla Seinäjoella (Rytmikorjaamo 2024). Yhdistys on juuri niitä tahtoja, joiden toiminta estettiin koronapandemiassa kokonaan, ja joka toimii keikkamuusikoiden ja muiden luovan alan freelancer-työtä tekevien ihmisten työllistäjänä. Opinnäytetyön tarkoitus on tarjota tilaajalle konkreettista tietoa, jolla tilaaja voi edistää alan ja sen työntekijöiden etuja erityisesti sosiaaliturvan ja kriisiaikojen tukimekanismien osalta. Vaikka pääpaino on freelancer-keikkamuusikoiden tilanteessa, ehdotukset koskevat laajemminkin freelancereiden sosiaaliturvaa ja tukimekanismeja.

Opinnäytetyö on ajankohtainen ja tärkeä toteuttaa nyt, koska Suomen tartuntatautilaki aiotaan uudistaa vuosien 2023–2025 välillä (Sosiaali-, ja terveystieteiden ministeriö 2023). Petteri Orpon hallitusohjelmassa on myös kirjaus, jossa hallitus kertoo kiinnittävänsä erityistä huomiota freelancereiden asemaan osana sosiaaliturvan uudistamista (Valtioneuvosto 2023, 92).

Lisäksi Sosiaali-, ja terveystieteiden ministeriö aikoo järjestää useita teematyöpajoja, jotta tartuntatauti-alaista tulisi eri elinkeinojen harjoittamisen näkökulmasta yhdenvertaisempi (Sosiaali- ja ter-

veysministeriö 2023). Kokoamalla tietopohjaa alan, ja sen tekijöiden kokemuksista pandemiasta pystytään tuottamaan tietoa, jota tilaaja pystyy hyödyntämään ajaessaan alan asiaa eteenpäin. Ministeriön aie järjestää teematyöpajoja ja halu tehdä laista yhdenvertaisempi eri toimialoja kohtaan kertoo siitä, että myös päättäjät haluavat välttyä tilanteelta, jossa yksittäinen toimialan toiminta on todella pitkän aikaa kokoontumisrajoitusten takia estetty.

Työtä toteuttamiseksi koottiin tietopohja, jossa käytiin läpi keikkamuusikoihin sekä Suomen kulttuurikenttään kohdistuneita rajoituksia sekä tukimekanismeja. Tietopohjan perusteella toteutettiin kysely itsensä osa-aikaisesti sekä täysipäiväisesti työllistävillä keikkamuusikoille. Kyselyllä kerättiin tietoa vastaajien taloudellisista kokemuksista koronapandemiassa sekä mielipiteistä freelancereiden sosiaaliturvan kehittämiseen tulevaisuudessa ja luovan alan omaan edunvalvontaan. Kyselyn vastaukset analysoitiin ja niitä verrattiin tietopohjaan.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa kehittämis ehdotuksia freelancer-työtä tekevien sosiaaliturvaan, mikä parantaisi tekijöiden kokemaa yhdenvertaisuuden tunnetta, ja tekisi freelancer-työstä houkuttelevampaa myös uusien tekijöiden silmissä. Työn on myös tarkoitus tuottaa kehittämis ehdotuksia keikkamuusikoiden (tämä heijastuu osittain myös muihin luovan alan tekijöihin) taloudelliseen kohteluun kriisitilanteissa sekä luovan alan omaan edunvalvontaan.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyy lista kehitysehdotuksia, jonka avulla Selmu ry voi joko yksin, tai yhteistyössä muiden alan järjestöjen ja toimijoiden kanssa esittää konkreettisia muutosehdotuksia Suomen tartuntatautilakiin sekä freelancer-työtä tekevien sosiaaliturvaan. Viimeisenä mainitut ehdotukset ulottuvat myös muihin freelancer-työtä tekeviin, vaikka he eivät olekaan tämän opinnäytetyön pääasiallinen kohderyhmä.

2 MIKÄ ON FREELANCER?

2.1 Freelancer-termi ja freelancer-työ

Keikkamuusikko voi työllistyä Suomessa eri tavoilla. Yleisimmät tavat ovat työskennellä palkansaajana esimerkiksi orkesterissa, mikä on verrattavissa perinteiseen työntekijään. Toinen tapa on yrittäjänä. Kolmas tapa on toimia ns. freelancerina, joka on kahden edellisen työllistämistavan välimalli. Freelancer-termiä käytetään yleensä ihmisistä, jotka työllistävät itsensä erilaisilla pätkätoilla, tai heillä on yhtäaikaisesti useita työnantajia. Freelancer voi olla joko yrittäjä, työntekijä tai saada työkorvauksia olematta yrittäjä tai vakituudessa työsuhhteessa (Akavan erityisalat 2024).

Joskus freelancerina työskennellään kuitenkin ikään kuin pakon sanelemana, erityisesti media-, ja kulttuurikentällä. Tähän liittyy myös ongelmia, sillä erityisesti pienyrittäjän työttömyysturva jää kauaksi palkansaajien vastaavasta, ja töiden tulojen määrässä saattaa olla paikoin suurta vaihtelua (Talsi 2021). Jotkut ihmiset valitsevat silti freelancerina tai yrittäjänä toimimisesta seuraavan vapauden päättää omista työajoistaan ja työnantajistaan ennemmin kuin perinteisen palkkatyön tuoman turvallisuuden tunteen.

Joustavuus koskee myös työnantajaa, sillä freelancereilta voidaan ostaa tarpeen vaatiessa yksittäisiä työsuorituksia, jolloin ei tarvitse sitoutua säännölliseen palkanmaksuun. Freelancerit voivat työskennellä myös työsuhhteessa, jolloin työnantaja on velvollinen korvaamaan freelancerin eläketurvan ja muut työntekijän kulut samaan tapaan kuin muidenkin palkansaajien kohdalla (Akavan erityisalat 2024).

2.2 Freelancereiden sosiaaliturva ja sen ongelmat

Freelancereiden työhön sisältyy tällä hetkellä myös ongelmia Suomen työttömyysturvajärjestelmän osalta. Freelancerin työaika ja palkka saattavat jäädä niin alhaisiksi, että työttömyyspäivärahan työssäoloehto täytyy. Freelancer pystyy myös kerryttämään työttömyysturvaa vain yrittäjien työttömyyskassasta tai työntekijän kassasta, vaikka hän työskentelisi sekä yrittäjänä, että palkansaajana (Akavan erityisalat 2024).

Asia on huomioitu jo vuonna 2017 Opetus-, ja kulttuuriministeriön julkaisussa, jossa pohdittiin luovan alan mahdollisuuksia Suomen talouden ja työllisyyden vahvistajana. Raportissa viitataan myös 2013 tehtyyn tutkimukseen, jossa mainitaan, miten käsityöläisten lisäksi juuri kulttuurialan ihmiset kokivat enemmän epävarmuutta toimeentulonsa suhteen, kuin muut itsensätyöllistäjäryhmät. Heidän joukossaan on myös eniten pakon sanelemana itsensätyöllistäjän asemaan päätyneitä, johtuen kulttuurialan palkkatyön rajallisuudesta (Opetus-, ja kulttuuriministeriö 2017, 40). Tämä vastaa Duunitorin verkkosivujen kirjoitusta aiheesta.

Raportissa mainitaan myös, miten juuri kulttuuri-, ja käsityöaloilla työskennellään useammin freelancereina kuin muilla aloilla. Myös sosiaaliturvan joustavuus nähdään ongelmana tilanteissa, joissa töitä on tarjolla toimeentulon kannalta liian vähän (Opetus-, ja kulttuuriministeriö 2017, 40).

Tilanne on hankala johtuen freelancereiden työn luonteesta, jossa ansaintamallit vaihtelevat suuresti, ja tulojen kerryttäminen on samaan aikaan sekä epävarmaa, että epätasaista. Keikkamuusikkona työskentelevä freelancer voi esimerkiksi sopia kesän ajaksi työsopimuksen, jossa hän liittyy artistin bändiin kesän ajaksi, ja kiertää festivaaleja kesäsesongin ajan. Sesonkiajan ulkopuolella hän saattaa toimia toiminimen tai osakeyhtiönsä kautta musiikin opettajana tehden samalla satunnaisesti yksittäisiä esiintymisiä. Järjestely aiheuttaa keikkamuusikoille ongelmia, kun he joutuvat pohtimaan kumman kassan jäsenyys on oman työttömyysturvan kannalta kannattavampaa, jotta oma toimeentulo olisi turvattu myös niinä aikoina, jolloin töitä ei ole tarjolla yhtä paljon. Akavan sivuilla tilanteeseen haetaan ratkaisua lakimuutoksen muodossa, jossa työttömyysturvaa voisi kerryttää yhtäaikaisesti molemmissa järjestelmissä (Akavan erityisalat 2024). Mikäli lakimuutos saataisiin voimaan, se voi samalla sekä helpottaa jo freelancereina työskentelevien tilannetta että tehdä siitä houkuttelevamman niille, jotka pohtivat freelanceriksi ryhtymistä.

Myös Opetus-, ja kulttuuriministeriön raportissa ehdotettiin toimia, joilla freelancereiden ja itsensätyöllistäjien asemaa Suomen työmarkkinoilla voitaisiin helpottaa. Itsensätyöllistäjillä tarkoitetaan raportissa freelancereiden lisäksi seuraavia ryhmiä: yksinyrittäjiä (pois lukien maatalousyrittäjät), ammatinharjoittajia, apurahansaajia sekä kevytyrittäjiä (Opetus-, ja kulttuuriministeriö 2017, 40).

Raportissa ehdotettiin uuden juridisen aseman luomista ihmisille, jotka työskentelevät yrittäjän ja palkansaajan välimaastossa. Ehdotus ei vastaa täysin Akavan lakimuutosehdotusta, jossa

työttömyysturvaa kerrytettäisiin yrittäjän ja palkansaajan kassasta samanaikaisesti. Muutos on kuitenkin samoilla linjoilla sen suhteen, että asiaan pyrittäisiin vaikuttamaan lainsäädännön keinoin. Ehdotusta perustellaan kannustinloukkujen purkamisella ja sillä, miten se helpottaisi työllistymisen esteitä. Perustelussa mainitaan myös, miten juuri luovalla alalla työskennellään usein tavoilla, joka sijoittuu yrittäjän sekä palkansaajan välimaastoon. Lisäksi raportissa tehdään ehdotuksia tekijänoikeuskorvauksiin, eläkkeeseen sekä osuuskuntamallien kehittämiseen ja vaaditaan yleisesti, että itsensätyöllistäjien ja freelancereiden sosiaaliturvasta tehdään tasaveroista palkkatyöhön verrattuna (Opetus-, ja kulttuuriministeriö 2017, 46). Yksi työryhmän jäsen jätti myös eriyvän mielipiteen koskien uuden juridisen aseman luomista, tekijänoikeuskorvauksia sekä joitakin eläke-ehdotuksia (mt., 47–48).

Freelancer-muusikoiden suurin edunvalvoja Suomessa on Muusikkojen liiton alaisuudessa toimiva Freelancemuusikot ry. Se on liiton suurin valtakunnallinen osasto. Vuoden 2023 lopussa yhdistykseen kuului 1 489 jäsentä. Yhdistyksen toimintaan kuuluu jäseniensä edunvalvonta, jonka lisäksi se mm. järjesti 2023 eri teemaisia jameja (Freelancemuusikot ry 2023).

Yhdistys oli mukana myös Muusikkojen liiton SKAALA-hankkeessa, jossa otettiin kantaa freelance-työtä tekevien työttömyysturvan ongelmiin Suomessa ja tehtiin asiaan korjausehdotuksia. Ehdotukset kirjattiin hankkeen raporttiin, jossa tehtiin paljon samoja huomioita, jotka toistuivat myös Akavan verkkosivuilla sekä Opetus-, ja kulttuuriministeriön raportissa. Ehdotuksia olivat mm. sosiaaliturvan selkeyttäminen, apurahojen hakeminen koronapandemiassa sekä TE-toimiston kanssa asioinnin kehittäminen selkeämmäksi. Raportti julkaistiin 2021, kun ala ja tekijät olivat eläneet koronapandemian kanssa noin vuoden verran, joten asiasta on käyty julkista keskustelua myös koronapandemian aikana.

Ensimmäinen epäkohta joka raportissa mainitaan, on myös Akavan ja Duunitorin noteeraama huomio siitä, että freelancerit työskentelevät usein sekä yrittäjänä, että palkansaajana johtuen useista samanaikaisista työsuhteista. Ongelma asian suhteen on se, että usein TE-toimisto tulkitsee freelancerin automaattisesti yrittäjäksi pelkästään sen perusteella, että hän ilmoittaa työskentelevänsä freelancerina. Freelancer-termin käyttö on johtanut haastaviin lisäselvityspyynnöihin, joista saattaa seurata virheellisten tietojen antamiseen, mikäli selvityspyynnöitä saanut freelancer ei tunne työlainsäädäntöä laajasti, ja osaa tämän pohjalta vastata pyyntöihin perusteellisesti (Muusikkojen liitto 2021).

Esimerkki TE-toimistosta muusikolle tulleesta lisäselvityspyynnöstä: ”Toimit freelancetyössä. Ole hyvä ja selvitä milloin työllistyminen on alkanut. Pidätetäänkö

palkkiostasi palkan sivukulut? Esitä kopiot palkka- tai palkkiokuiteista. Työskenteletkö työnantajan johdon ja valvonnan alaisena? Työskenteletkö työnantajan tiloissa? Montako toimeksiantajaa sinulla on? Onko sinulla y-tunnus? Onko sinulla YEL/MYEL-vakuutus? Selvitä toimeksiantojen määrä ja sitovuus tunneissa päivä-, viikko- ja kuukausitasolla eli kuinka paljon teet työtä? Oletko valmis vastaanottamaan kokoaikatöitä?” (Muusikkojen liitto 2021).

Muusikkojen liitto ehdottaakin ongelman ratkaisuksi mm. lainsäädännön selkeyttämistä, sekä esimerkiksi freelancereiden keskittämistä yhteen TE-toimistoon (Muusikkojen liitto 2021). Keskittämällä freelancerit yhteen toimistoon voisi kyseinen toimisto käydä helpommin dialogia edunvalvojien kanssa, ja ajan mittaan kertyneistä tapauksista syntyisi myös helposti esimerkkitapauksia, joita voitaisiin käyttää ongelmien ratkaisuun myös tulevaisuudessa.

Raportissa otetaan kantaa myös työttömyysturvan ongelmiin freelancereiden kohdalla. Ensimmäinen epäkohta on se, että työttömyysturvan piiriin pääseminen on helpointa freelancereille, jotka työskentelevät työsuhteessa palkansaajana. Tämä ei ole yksinomaan työsuhteissa työskenteleville ongelma. Asia kuitenkin vaikeutuu siinä vaiheessa, jos freelancer työskentelee myös yrittäjänä, sillä freelancerit ovat oikeutettuja kerryttämään työttömyysturvaa vain joko yrittäjän, tai palkansaajan kassasta. Freelancer-työ on todella periodimuotoista, joten työllistymisjaksojen väliin jää usein työttömyysjaksoja, jolloin työttömyysturva auttaa freelancerin palkansaajan tapaan näiden jaksojen yli (Muusikkojen liitto 2021).

Mikäli freelancerin työttömyysturva olisi selkeämpi, voisi keikkamuusikkona työskentelevä freelancer esimerkiksi kolmen kuukauden esiintymiskiertyneen jälkeen tehdä mahdollisuuksien mukaan musiikinopettajan töitä toiminimellä, eikä tämä automaattisesti olisi pois hänen työttömyysturvastaan vain siksi, että väliaikaisen työsuhteen päättymisen vuoksi hän elättää itseään myös toiminimellä. Yrittäjänä toimivan muusikon tilanteesta annetaan raportissa seuraava esimerkki:

Yrittäjän pitää huolehtia vakuuttamisestaan itse ja lopettaa yritystoimintansa saadakseen työttömyysetuutta. Useimmat yrittäjämusiikot ovat itsensä työllistäjiä, siksi yritystoiminnan lopettaminen työttömyysetuutta varten aiheuttaa turhaa vaikeaa, jos aikomuksena ei ole lopettaa muusikkotoimintaa. Tämän vuoksi monet yrittäjämusiikot ovat käytännössä työttömyysturvan ulkopuolella. Yrittäjän sosiaaliturva perustuu yrittäjän työttömyysturvavakuutukseen. Alivakuuttaminen on yleistä musiikkialan freelancereiden keskuudessa, siksi sosiaalietuudet jäävät usein pieniksi (Muusikkojen liitto 2021).

Esimerkki korostaa tarvetta freelancereiden työttömyysturvajärjestelmän selkeyttämiselle. Tämänhetkinen järjestely ei palvele freelancereita huolimatta työsuhteen muodosta. Myös TE-toimiston virkailijoille aiheutuu asiasta turhaa työtä. Asiaa voisi helpottaa aiemmin mainittu

freelancereiden keskittäminen yhteen toimistoon. Raportissa ehdotetaan ratkaisuksi myös yhdistelmävakuuttamisen selvittämistä, mikä helpottaisi sosiaaliturvan saamista työn teon muodosta huolimatta (Muusikkojen liitto 2021). Tämä hyödyttäisi freelancereina työskenteleviä laajemminkin kuin vain keikkamuusikoiden kohdalla. Muutos voisi helpottaa myös monen luovalla alalla toimivan sekä muiden alojen mikroyrittäjien tilannetta.

Petteri Orpon hallitusohjelmassa on myös kirjaus yhdistelmävakuuttamisen valmistelusta. Kirjauksessa hallitus kertoo tunnistavansa työelämän muutoksen sekä valmistelevansa mallin yhdistelmävakuutukseksi, jotta se voi helpottaa niiden ihmisten tilannetta, jotka työskentelevät sekä yrittäjänä, että palkansaajana (Valtioneuvosto 2023, 74).

Freelancer-työtä tekevien keskittämis ehdotuksessa täytyy ottaa huomioon myös, että TE-palvelut siirtyvät valtiolta kunnille 1.1.2025. Päätöksen takia valtion työ-, ja elinkeinotoimistot lakkautetaan ja TE-palveluista tulee osa kuntien peruspalveluita. Uudistus aiheuttaa muutoksia myös nykyisiin asiointipaikkoihin sekä asiointikanaviin (TE-palvelut 2024).

3 2020 – ENSIMMÄINEN KORONAVUOSI

3.1 Musiikkialan ja sen tekijöiden taloudelliset menetykset pandemiassa

Ensimmäinen koronatartunta todettiin Suomessa 29.1.2020 (Juntti 2020). Hieman alle kaksi kuukautta ensimmäisestä tartunnasta Suomeen julistettiin poikkeusolot ja valmiuslaki otettiin ensimmäistä kertaa Suomen historiassa käyttöön. Kulttuuri-, ja tapahtumatoiminnan kannalta oleellista oli se, että kokoontumiset rajattiin kymmeneen henkilöön (Valtioneuvosto 2020). Käytännössä kaikki kulttuuri-, ja tapahtumatoiminta keskeytettiin.

Koronan ensimmäinen vuosi oli tapahtumateollisuudelle ja esiintyville taiteilijoille todella vaikea. Jo vuoden 2020 aikana tapahtumateollisuuden kannattavuus putosi 10 % miinukselle, kun vuonna 2019 se oli vielä 6 % plussan puolella. Toimiala menetti lähes 70 % prosenttia liikevaihdostaan. Pudotus oli euromääräisesti n. 1,6 miljardia. Vakituisia työpaikkoja alalta katosi 6 500, ja tämän lisäksi n. 14 000 tilapäistä työntekijää jäi palkkaamatta (Tapahtumateollisuus 2024).

Musiikkialan etujärjestö Music Finland ry teki pandemian aikana seurantaa, jossa se arvioi alan tilannetta ja sille aiheutuvia ja aiheutuneita menetyksiä. Seurantaa toteutettiin huhtikuusta 2020 vuoden 2021 loppuun (Taulukko 1). Keikkamuusikot saavat tuloja juuri elävän musiikin tapahtumista, joten tarkastelemalla musiikkialaa laajemmin, saadaan parempi kokonaiskuva myös alan tekijöiden tilanteesta. Keikkamuusikoiden lisäksi työt loppuivat myös esimerkiksi tapahtumien tekniikkapuolen freelancereilta.

Taulukko 1: Music Finlandin arvio musiikkialan taloudellisista menetyksistä koronapandemiassa vuonna 2020 (Music Finland 2020b, Music Finland 2020c, Music Finland 2020d).

Musiikkialan ja sen tekijöiden arvioidut tulonmenetykset vuonna 2020
Huhtikuu 2020. n. 127 miljoonaa euroa, mikäli rajoitukset jatkuvat vuoden loppuun (Music Finland 2020b).
Elokuu 2020. n. 220 miljoonaa euroa (Music Finland 2020c).
Lokakuu 2020. n. 232 miljoonaa euroa (Music Finland 2020d).

Musiikkialaa ja sen tekijöitä tuettiin koronapandemiassa taloudellisesti. Elokuussa alalle jaettiin tukia mm. Opetus-, ja kulttuuriministeriön sekä erilaisten säätiöiden kautta. Ministeriö jakoi erityistukea, orkestereille, kansallisbaletille sekä muille valtiosuus toimijoille. Taiteen edistämiskeskus Taiken kautta apurahaa jaettiin musiikkialan toimijoille yhteensä 3,8 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi yksityiset säätiöt sekä Musiikin edistämissäätiö avasivat uusia tukihakujia. Myös Muusikkojen liitto ja Teosto loivat uusia, alan sisäisiä tukimekanismeja (Music Finland 2020c).

Music Finlandin raportissa ei avattu tarkemmin, keistä musiikkialan toimijoista tukien kohdalla olisi kyse mutta voidaan olettaa, että avustuksista ainakin osa on mennyt keikkamuusikoille ja muille alan freelancereille. Muusikkojen liitto arvioi freelancer-kentän tulonmenetykset 44 miljoonaan euroon. Raportissa mainitaan, että kaikkia alan tukia ei ollut raportin kirjoittamisen aikaan jaettu, joten summan voi olettaa kasvaneen raportissa mainitusta (Music Finland 2020c). Myös lokakuun raportissa mainitaan, että alan taloudellinen tukeminen on jatkunut (Music Finland 2020d).

Tukien suhteen ongelmaksi muodostuu niiden vähäisyys verrattuna menetettyihin tuloihin. Lokakuun raportissa kerrotaan Muusikkojen liiton arvioineen, että freelancer-muusikoiden tulonmenetykset olisivat olleet lokakuun loppuun mennessä n. 62 miljoonaa euroa. Musiikkialan yhteisöjä ja tapahtumia oli raportin kirjoittamisen aikaan tuettu n. 10 miljoonalla eurolla, jonka lisäksi muusikoita ja säveltäjiä n. 7 miljoonalla eurolla. Myös lokakuun raportissa mainitaan, että alan tuet tulevat kasvamaan, koska mm. Taiteen edistämiskeskus avasi uuden koronatuen hakukierroksen 30.10.2020 (Music Finland 2020d).

Raportissa kerrotaan myös, miten elävän musiikin kerrannaisvaikutukset näkyvät alan ahdingossa. Konsertit, festivaalit ja muu elävä musiikki kanavoi tuloja myös säveltäjille, musiikintekijöille ja kustantajille. Myös artistien ja pienten levy-yhtiöiden levymyynti tapahtuu usein esimerkiksi konserttien yhteydessä tai kiertueiden markkinoimana. Lisäksi alan tulot heijastuvat ohjelmatoimistoihin, teknisen puolen henkilökuntaan (esim. ääni-, ja valoteknikot), managereihin ja muusikoihin (Music Finland 2020d).

Juuri tämänkaltaiset tulojen heijastumiset ovat syy sille, että paikoin opinnäytetyössä joudutaan sivuamaan luovaa-alaa laajemmin, erityisesti tapahtuma-alaa. Keikkamuusikoiden ja muiden luovan alan freelancereiden tulonmuodostuksessa näkyy vahvana vertaus, jossa ”pienistä puuroista syntyy suuri joki”. Tulot ovat usein epäsäännöllisiä, ja erityisesti tekijänoikeustulojen

suuruus saattaa vaihdella suuresti eri säveltäjien välillä. Suomen kokoisessa markkinassa on myös hankalaa elättää itseään muutaman kappaleen tekijänoikeustuloilla, vaikka kyseessä olisikin ns. ikivihreä hitti.

Seurannan lisäksi Music Finland julkaisi huhtikuussa 2020 Musiikkialan kriisi-, ja elvytyspaketin, jossa se esitti konkreettisia toimia päättäjille alan tulevaisuuden ja tekijöiden toimeentulon turvaamiseksi. Ehdotus lähetettiin 23.4.2020 asiasta vastaaville ministereille ja virkamiehille. Paketissa ehdotettiin toimia, joilla musiikkialan silloista hätää voitaisiin helpottaa nykyhetkessä sekä myös tulevaisuudessa koronakriisin jälkeen. Toimiin sisältyi mm., että tapahtumien järjestämiskieltoa verrattaisiin suoraan ravintoloiden sulkun, joka on vastoin perustuslaillista oikeutta harjoittaa elinkeinoa. Tähän liitettäisiin suoria kompensatiomekanismeja, jotka aiheutuivat suoraan vallankäyttäjien silloisista päätöksistä (Music Finland 2020a).

Lisäksi alaa varten ehdotettiin pitkän tähtäimen rahoitusraamia, tai rakennetukea, jolla olisi korvattu myöhemmin ilmeneviä tulonmenetyksiä, esimerkiksi tekijänoikeuskorvauksia saavien muusikoiden ja freelancereiden kohdalla. Lisätuille olisi ollut musiikkialan tilanteessa käyttöä, erityisesti työttömyysturvan suhteen keikkamuusikoiden ja muiden freelancereiden vallitsevan epäselvän ja epäreilun tilanteen ja kohtelun vuoksi. Alalle vaadittiin myös yritystuksia sekä kuntia ja valtiota vaadittiin sitoutumaan kulttuuripalveluiden toiminnan tukemiseen (Music Finland 2020a).

3.2 Musiikkialan tekijöiden sopeutumista pandemiassa 2020

Alan toimijat keksivät myös itse ratkaisuja oman tilanteensa helpottamiseksi. Muusikot toteuttivat striimikeikkoja yleisölle, ja näin toimivat Ylen kaltaiset suuret mediatalotkin (Isolammi 2020). Tämä toi esiintyjille, jotka perivät maksun striimikeikastaan, pieniä lisätuloja, ja helpotti esimerkiksi yhteydenpitoa faneihin.

Freelancerit pystyivät myös opettamaan musiikkia verkossa, ja tätä harjoitettiinkin pandemian aikana ahkerasti. Isolammin haastateltavat puhuvat myös siitä, miten musiikkiala tuntui pandemian alun aikana todella yhtenäiseltä. Asian tärkeys ja ajankohtaisuus tunnistettiin myös pandemian jälkeistä aikaa ajatellen (Isolammi 2020).

Musiikkialan yhtenäisyys ja alan tekijöiden välinen vertaistuki oli varmasti tärkeää tekijöiden jaksamisen kannalta. Yhtäkkiset tulonmenetykset ja epävarmuus tulevasta ovat omiaan lisäämään stressiä ja mielenterveysongelmia, joten keskusteluapu ja ”olemme tässä yhdessä” kaltainen yhteyshenki ja yhteen hiileen puhaltamisen tunne on varmasti luonut tekijöiden välille turvallisuuden tunnetta. Myös uusien ansaintatapojen keksiminen oli merkki siitä, että ala ei jäänyt vain miettimään, että miten asian suhteen kannattaisi toimia, vaan pyrki sopeutumaan tilanteeseen. Striimatut esitykset ja esimerkiksi musiikin etäopetus saattavat jäädä osaksi keikkamuusikoiden työnkuvaa myös pandemian jälkeen. Asiaa hankaloitti kuitenkin se, että striimikeikat eivät tuottaneet alalle tuloja läheskään samalla mittakaavalla, kuin perinteiset live-esiintymiset. Myös tekijänoikeuskorvausten laskeminen vaikutti (niitä saavien) muusikoiden tulonmuodotukseen negatiivisesti.

4 2021 – TOINEN KORONAVUOSI

4.1 Musiikkialan talousnäkyvät vuonna 2021

Tässä luvussa tarkastelen kulttuurialan tilannetta, kun pandemian kanssa oli eletty vuoden verran. Alan tilanne oli muuttunut vuodessa todella vaikeaksi kokoontumisrajoitusten, taloudellisesti riittämättömien tukimekanismien sekä alalla työskentelevien henkilökohtaisen jaksamisen loppumisen myötä. Kulttuurialan tekijöille toteutettiin alkuvuodesta eri tahojen toimesta kyselyitä, jossa kysyttiin alan toimijoiden jaksamisesta ja kokemuksista pandemiassa.

Vuoden 2021 tammikuussa Suomi oli elänyt koronan kanssa vajaan vuoden. Myös kokoontumisrajoitukset olivat olleet voimassa lähes vuoden. Vuonna 2020 musiikkialan taloudellisen tilanteen seuranta toteuttanut Music Finland jatkoi tilannekuvan teettämistä myös vuonna 2021. Ensimmäinen vuoden 2021 tilannekuva julkaistiin 1.2.2021. Se jatkaa samalla linjalla, kuin vuoden aiemmat Music Finlandin teettämät tutkimukset: musiikkiala kärsii pandemian seurauksena vakavia tappioita, eivätkä alalle myönnetyt tuet kykene kompensoimaan niitä riittävästi.

Musiikkialan arvo laski vuoden 2020 aikana noin kolmanneksella, ja alan tappiot nousivat kokonaisuudessaan yli 250 miljoonaan euroon. Alan toimijat saivat vuoden 2020 aikana koronatukea yhteensä 29,3 miljoonaa euroa. Yrityksille suoraan jaettu tukia ei huomioitu kokonaisluvussa, koska niiden toinen hakukierros oli raportin julkaisun aikaan edelleen käynnissä. Alan ja sen tekijöiden ongelmat ilmenevät helmikuun raportissa selkeästi vuoden 2020 osalta. Ala on kokenut valtavat taloudelliset tappiot, eivätkä sille osoitetut tuet kyenneet kompensoimaan menetyksiä. Kokonaissummana musiikkitapahtumien tuottajille ja alla toimiville yrityksille arvioitiin n. 170 miljoonan euron tappiot vuonna 2020. Freelancer kentän vastaava summa oli 85. miljoonaa euroa, ja musiikkikustantajien n. miljoona euroa (Music Finland 2021b). Freelancereiden tappiot vastasivat arvioissa siis karkeasti n. 50 % koko musiikkialan kokemista tappioista.

Huhtikuussa julkaistussa raportissa tilanne ei ollut merkittävästi muuttunut helmikuusta, koska rajoitukset olivat pysyneet pääosin samana. Music Finland keskittyikin huhtikuussa julkaistussa raportissa kahteen mahdolliseen skenaarioon vuoden 2021 osalta. Huonommassa skenaariossa rajoitukset eivät helpottuisi kesäkaudella ja loppuvuodesta, joten vuosi 2021 olisi taloudellisten

tappioiden suhteen edellisvuoden kaltainen. Huhtikuun raportissa menetykset arvioitiin 170–250 miljoonan euron suuruiseksi (Music Finland 2021c).

Paremmasta skenaariossa rajoitukset lieventyisivät kesän ajaksi, ja erityisesti kesäkauden festivaalit pystyisivät lieventämään alan taloudellisia tappioita. Raportissa korostettiin, että molemmissa skenaariossa freelancerit ovat heikoimmassa asemassa. Freelancerien lisäksi elävän musiikin sektoria pidettiin toimialoista suurimpana kärsijänä kummassakin skenaariossa. (Music Finland 2021c).

Kesäkaudella festivaalit muodostavat suuren osan alan kokonaistuloista, mutta esimerkiksi klubien tai sisätiloissa sijaitsevien tapahtumatilojen tuloista valtaosa muodostuu talvikaudella. Tammi-maaliskuun välissä jotkin tapahtumapaikat keräävät jopa neljänneksen koko vuoden tuloistaan (Music Finland 2021c).

Tämä tarkoittaa, että vaikka tapahtuma-alan kokonaismenetykset olisivat pienempiä, saattaa pienempien tapahtumapaikkojen ahdinko jatkua samanlaisena rajoitusten kevenemisestä huolimatta. Syynä on se, ettei festivaalien kesäkaudella tekemä voitto vaikuta pienempien tapahtumapaikkojen taloudelliseen tilanteeseen talvikaudella.

Korvaavina tapahtumina käytetyt suoratoistokonsertit eivät myöskään kerryttäneet tapahtumapaikoille samankaltaisia tuloja, mikä myös tämä vaikutti freelancer-muusikoiden palkkaukseen (Music Finland 2021c).

Raportin skenaariot ottivat freelancereiden tulonmenetykset huomioon myös laajemmin. Paremmassa skenaariossa menetykset olisivat olleet n. 58 miljoonaa euroa, ja huonommassa ne olisivat säilyneet vuoden 2020 tasolla n. 85 miljoonassa eurossa (Music Finland 2021c). Festivaalit päästiin toteuttamaan osittain, joten osa freelancemuusikoistakin pääsi kesän aikana palaamaan työelämään ja kerryttämään tuloja. Music Finland ei tehnyt keikkamuusikoihin tai muihin (esimerkiksi tekniikkapuolen) freelancereihin kohdistettua yksittäisseurantaa, joten tarkoista tulonmenetyksistä ei ole saatavilla tietoa. Voi kuitenkin olettaa, että menetykset asettuvat johonkin hyvän sekä huonon skenaarion välimaastoon 58–85 miljoonan euron välille.

Ongelmana asian suhteen on, kuten raportissakin mainitaan, että työttömyystuet ja muut freelancereille myönnettyt tuet pystyvät kompensoimaan vain murto-osan freelancereiden taloudellisista menetyksistä (Music Finland 2021c).

Viimeinen Music Finlandin raportti julkaistiin marraskuussa 2021. Alan tulonmenetykset kokonaisuudessaan olivat raportin julkistamisen aikaan 470 miljoonaa euroa, johon oli saatu valtiolta kompensatiota 93 miljoonaa euroa. Alan tilanteen ennustettiin palaavan ennalleen aikaisintaan vuonna 2023. Elävän musiikin kohdalla, joka oli suurin pandemiakärsijä musiikkialalla, voidaan raportin mukaan parannusta odottaa vasta myöhemmin. Helpottavina tekijöinä alalla mainitaan vuotta 2020 parempi kesäsesonki sekä koronapassin käyttöönotto. Myös tapahtumapaikkojen loppuvuosi näytti raportin julkistamisen aikaan hyvältä. Hyvistä näkymistä huolimatta alalle ennustettiin vuonna 2021 yhteensä 67 % tulonmenetystä pandemiaa edeltäneeseen aikaan (Music Finland 2021d).

2021 oli parempi tukivuosi myös alan tekijöille. Freelancereille ja alan toiminimiyrityksille kanavoitiin jälleen tukea Taiteen edistämiskeskuksen kautta. Kahdella hakukierroksella tuen kokonaismäärä oli 62 miljoonaa euroa, ja 46 % siitä kanavoitui musiikkialalle, joka oli edellisvuotta suurempi osuus (Music Finland 2021d). Alan ahdinkoon kiinnitettiin siis pandemian edetessä enemmän huomiota, joka kanavoitui alan kovasti tarvitsemana taloudellisena tukena.

4.2 Kyselyt musiikkialan tekijöille

Opetus-, ja kulttuuriministeriö toteutti vuoden 2021 tammikuussa taiteen ja kulttuurin alan toimijoille kyselyn, jossa kartoitettiin kulttuuri-, ja taidealan silloista tilannetta (Teosto 2021). Musiikkialan osalta kyselyn tulokset maalaavat huolestuttavan kuvan.

Kuva 1: Koronan vaikutukset musiikkialaan (Teosto 2021).

Tilastot ovat musiikkialan kannalta huolestuttavia. Jos hieman yli joka neljännen vastaajan toiminta vaarantuu olennaisesti, lähes puolet kärsii vakavista mielenterveyden häiriöistä eivätkä ole saaneet tukia toimintaansa, voi musiikkialan ensimmäisen pandemiavuoden sanoa olleen vaikea. Tukien suhteen tilanteen vaikuttavuus korostuu artistien kohdalla entisestään nykypäivän musiikkibisneksessä, jossa keikoista saatavat tulovirrat korostuvat esiintyvien muusikoiden tulovirroissa, kun levyntuotto on kutistunut merkittävästi ja suoratoistopalveluiden maksamat korvaukset ovat pienempiä kuin fyysisestä levyntuotosta saatavat. Eikä tämä ota edes huomioon muusikoita, jotka työllistävät itsensä nimenomaan keikkailemalla, eivätkä näin ollen ole levyttäviä artisteja, jotka saisivat sävellys-, tai sanoitustyöstään korvauksia Teostolta, Gramexilta tai suoratoistopalveluista.

Suomen freelance-kentällä tulonmenetykset vastaajaa kohden olivat keskimäärin 16 000 euroa. Kentältä tuli ymmärrystä hallituksen rajoituksille, mutta samalla toivottiin myös taloudellista kompensatiota vastaajien kokemaa taloudellista menetystä vastaan (Teosto 2021).

Music Finland kävi läpi kyselyyn vastanneiden musiikkialan toimijoiden osuuden. Pääalukseen musiikin valinnoista vastaajia kyselyyn tuli 467 vastaajalta. Näistä yli 70 % oli freelancereita tai yksinyrittäjiä. Vain 2 % vastaajista kertoi voivansa toimia suunnitellusti. Noin kaksi kolmasosaa vastaajista kertoi pyrkineensä luomaan uusia ansaintamalleja tilannetta varten. Vastauksissa korostui erityisesti verkkokonsertit sekä digitaaliset palvelut. Näissä nähtiin toimintamahdollisuuksia myös pandemian jälkeiselle ajalle. Ongelmaksi muodostui se, että uudet ansaintatavat eivät riittäneet korvaamaan jo aiheutuneita menetyksiä (Music Finland 2021a).

Uusien ansaintatapojen kehittäminen olisi pandemiasta huolimatta järkevää ja hyvä tapa kehittää omaa osaamistaan sekä luoda uusia ansaintamalleja tulevaisuutta varten. Ongelma tässä tapauksessa on se, että freelancerit joutuivat tekemään asian pakon sanelemana. Asiaa pahensi myös se, että moni vastaajista koki arvostuksen puutetta sekä yksin jäämisen tunnetta. Yksinäisyyden ja merkityksettömyyden tunne lisäävät mielenterveysongelmien riskiä (Music Finland 2021a). Riskien voi sanoa eskaloituneen, kun lähes puolet vastaajista ilmoitti kärsivänsä mielenterveyden ongelmista.

Toinen kysely, johon Teoston artikkelissa viitataan, on kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cu-poren ja Taiteen edistämiskeskus Taiken ylläpitämä kulttuuribarometri -kysely, joka tarkastelee kulttuurikentän tilannetta vuosittain vaihtuvalla teemalla. Vuoden 2020 teemana oli ” Taiteilijat

ja taiteellinen työ kunnissa”. Kyselyn ensimmäinen osio oli suunnattu taiteilijoille, ja siihen vastasi yhteensä 1 080 ihmistä (Cupore 2021).

Kyselyssä kokonaisvastaajista 13 % kertoi harkinneensa alanvaihtoa tai vaihtanut ammattia koronan takia. Musiikkialalla vastaava luku oli jo aiemmin mainittu 22 %. Asian huolestuttavuus korostuu, kun otetaan huomioon, että 34-vuotiaat ja sitä nuoremmat sekä juuri freelancerit olivat harkinneet ammatinvaihtoa muita ryhmiä useammin. Heidän kohdallaan luku oli 18 % (Cupore 2021). Mikäli nuoret tekijät näkevät alan tulevaisuuden epävarmana, heijastuu se automaattisesti myös kyseisen alan tulevaisuuden näkymiin. Yksikään toimiala ei kukoista, mikäli sille ei ilmaannu aktiivisesti uusia tekijöitä uusine ideoineen kirittämään vanhempaa tekijäpolvea sekä oppimaan heiltä.

4.3 Freelancereiden sosiaaliturvasta pandemiassa

Freelancer-työtä tekevien sosiaaliturva aiheutti hämmennystä myös pandemian aikana. Tiedotus-, ja mediapalvelu PressHopper toteutti luovan alan tekijöille kyselyn, kun koronan kanssa oli eletty Suomessa n. vuoden ajan. Kyselyyn vastasi vuorokaudessa 320 alan työntekijää, muusikkoa ja yrittäjää (PressHopper 2021). Seuraava lainaus on kyselyyn vastanneen muusikon kommentti toimisesta TE-toimiston kanssa pandemiassa:

Taistelen TE -toimiston kanssa parhaillaan siitä, olenko yrittäjä vai palkansaaja. Olen korkeakoulututkinnon suorittanut muusikko, minulla ei ole Y-tunnusta eikä toiminimeä ja olen osoittanut heille, kuinka työnantajia on vuosittain helposti kolmekymmentä. Harjoittelu- ja työmotivaatio on säilynyt, mutta olen miettinyt miksi maksaa veroja, jos ei ole minkäänlaista sosiaaliturvaa olemassa.

Muusikko (PressHopper 2021)

Keikkamuusikot olivat pandemian aikana pitkiä aikoja työttöminä johtuen kokoontumisrajoituksista ja saivat tukea eri lähteistä. Lähteitä olivat mm. ansiosidonnainen työttömyysturva, Kelan maksama peruspäiväraha tai työttömyysturva. Tämän lisäksi pandemian aikana luovan alan tekijät pystyivät hakemaan erilaisia tuki-, ja apurahoja korvaamaan tulonmenetyksiään. Freelancereille pandemiassa maksetut tukirahat tarjottiin työskentelyapurahoina. Tukimuodon ongelmana oli se, että vaikka yhden verottoman apurahan saaminen ei johtanut ongelmiin, useamman apurahan saaminen saattoi johtaa. Tämä johtui siitä, että TE-toimisto ei arvioi mahdollisen yrittäjätoiminnan pää- tai sivutoimisuutta ensimmäisen neljän kuukauden aikana. Kokoontumisrajoitusten takia monille myönnettiin kuitenkin useampi apuraha. Tämänkaltaisessa

tapauksessa TE-toimisto tekee arvion, että työllistyykö hakija omassa työssään. Apurahan saaminen on siis saattanut johtaa epäilyyn siitä, että hakija työllistyy omassa työssään eli toimii yrittäjänä. Hakija on siis saattanut menettää työttömyysturvansa sen vuoksi, että TE-toimisto katsoo hänen toimivan yrittäjänä, vaikka tosiasiansa tämä ei pitäisi paikkaansa. Korona-aikana tämä on saattanut johtaa tilanteeseen, jossa keikkamuusikon katsotaan työllistyvän omassa työssään, vaikka työn tekeminen on samanaikaisesti estetty viranomaispäätöksellä (Muusikkojen liitto 2021).

Muusikkojen liiton raportissa ratkaisuksi tarjotaan omassa työssä työllistymisen kategorian poistoa työttömyysturvalaista, yrittäjätyön (tai pandemian tapauksessa myös apurahojen) ”vapaa jakson” pidentämistä nykyisestä neljästä esimerkiksi kuuteen kuukauteen. Yhtenä ratkaisuna ehdotetaan myös apurahatyön irrottamista kokonaan ei-työsuhteisen ”oman työn statuksesta”, jolloin se toimisi ikään kuin perhevapaalla olo, ollen näin hyväksyttävä syy olla pois töistä (Muusikkojen liitto 2021).

Pandemian aikana järjestely olisi voinut toimia hätäratkaisuna, johtuen alalle jaettujen tukien epätasaisesta jakautumisesta. Näin keikkamuusikot ja muut freelancerit olisivat voineet huolta hakea apurahoja toimintaansa, ja myönteisen päätöksen saatuaan heidän ei olisi seuraavaksi tarvinnut alkaa murehtia sitä, että vaikuttaako se mahdollisesti tulevaisuudessa työttömyysturvaan, joka vuorostaan johtaisi TE-toimiston lisäselvityspyyntöihin. Pandemia-ajan ulkopuolella järjestelyä pitäisi mielestäni tarkastella laajemmin, mutta poikkeustilanteessa sitä olisi voitu käyttää väliaikaisesti.

Viimeisenä ratkaisuna raportti tarjoaa apurahojen myöntäjien parempaa informointia siitä, mitä apurahan myöntäminen merkitsee työttömälle työnhakijalle, esimerkiksi myönnettäessä työs-kentelyyn mainittava käyttöaika (Muusikkojen liitto 2021). Parempi informointi asian kuin asian suhteen ei ole koskaan huono vaihtoehto. Järjestely helpottaisi freelanceiden epäselvää asemaa Suomen työmarkkinoilla sekä TE-toimiston virkailijoiden työtä.

4.4 2022 – Rajoitukset päättyvät

Music Finlandin vuoden 2021 viimeisessä musiikkialan tilannetta kartoittavassa raportissa otettiin kantaa myös alan palautumiseen. Tekijänoikeussektorista arvioitiin, että ala palautuisi vuoden 2019 tasolle vasta vuonna 2023. Syiksi mainittiin erityisesti elävästä musiikista saatavien

tekijänoikeuskorvauksien väheneminen sekä taustamusiikin vähentynyt käyttö. Asiaan vaikuttaa erityisesti se, että korvaukset tuloutuvat viiveellä, ja pääsevät näin ollen helpottamaan niitä saavien muusikoiden tilannetta usein jälkikäteen. Tekijänoikeuskorvaukset ovat yksi niistä tulonmuodostuksen lähteistä, joihin erityisesti ravintoloiden sulut vaikuttivat. Esimerkiksi musiikin suoratoistopalvelu Spotify myy erikseen yrityksille räätälöityjä paketteja, joita käytetään erityisesti anniskeluravintoloissa. Näiden ravintoloiden ollessa suljettuna, ei artisteille luonnollisesti kerry tekijänoikeuskorvauksia, mikäli heidän musiikkiaan satuttaisiin ravintoloissa soittamaan. Asiaa kompensoi osittain se, että musiikin kulutus verkossa kasvoi pandemian aikana, joten artistit eivät myöskään jääneet täysin ilman suoratoistopalveluiden maksamia korvauksia (Music Finland 2021d).

Elävä musiikki oli eniten pandemiasta kärsinyt toimiala, joten sen paluun pandemiaa edeltävälle tasolle arveltiin kestävän pisimpään. LiveFin, joka on sektorin edunvalvoja Suomessa arvioi, että taloudelliseen elpymiseen menee 3–5 vuotta. Pitkän aikavälin ongelmiksi mainittiin työvoimapula sekä osaamisen ja tiedon häviäminen (Music Finland 2021d). Vaikka nuoret tekijät tuovatkin alalle uutta intoa ja ideoita, ovat kokeneet mentorit ja tekijät joilta oppia myös elintärkeitä voimavaroja alalle kuin alalle.

Tapahtumateollisuuden toimiala pääsi aloittamaan elpymisen vuoden 2022 maaliskuussa täysitulun, ja toimialarajoitusten poistumisen myötä. Elpyminen käynnistyi mallikkaasti, ja ala raportoikin, että kesällä ja syksyllä 2022 tapahtumatarjontaa oli ennätyskellisen paljon. Lokakuussa ala toteutti jäsenkyselyn, jonka tulokset olivat ilahduttavaa luettavaa: 87 % vastanneista yrityksistä ilmoitti, että niiden myynti oli kasvussa, ja 56 % ilmoitti myynnin kasvaneen pandemiaa edeltäneestä ajasta (Tapahtumateollisuus 2024). Kasvaneen kysynnän voi olettaa vaikuttavan positiivisesti myös keikkamuusikoiden työllistymiseen, joka heijastuu positiivisesti myös alan tulevaisuuden näkyymiin.

Haasteeksi ala ilmoittaa, että 72 % vastanneista yrityksistä ilmoittaa kustannusten nousun sekä työvoimapulan (mt.). Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa olikin uusi globaalisti vaikuttava musta joutsen, joka tapahtui lähes välittömästi viimeisten rajoitusten poistuttua, tai vasta poistuessa Suomesta. Sota aiheutti Suomessa ja muualla Euroopassa energiakriisin ja kiihdytti inflaatiota, joka vaikutti yritysten toimintaan negatiivisesti (Suomen Pankki 2022). Lisäksi sota aiheutti kasvavaa turvattomuuden ja epävarmuuden tunnetta, kiihdytti inflaatiota ja vaikutti myös globaaliin maailmantalouteen negatiivisesti (Vasankari 2022).

Myös työvoimapula on haastavaa kuroa umpeen, koska tekijöiden poistuminen alalta on asianvalitettavuudesta huolimatta ymmärrettävää, kun ajattelee alan kokemusta pandemiassa. Mikäli alalla on epävarmat tulevaisuuden näkymät, aiheuttaa se automaattisesti joidenkin ihmisten siirtymisen ”turvallisempiin” ammatteihin, jotta oma ja mahdollisesti oman jälkikasvun taloudellinen tulevaisuus pysyy turvattuna.

Työvoimapula aiheutti myös huolta tekijöiden jaksamisesta sekä siitä, että monet kokeneet tekijät ovat poistuneet alalta. Kokeneiden tekijöiden näkyminen näkyy erityisesti työnjohdollisissa haasteissa, kertoi Tavastia-klubiakin pyörittävän Helsingin Rock n roll oy:n liiketoimintajohtaja Nina Hartikainen. Hän sanoo suoraan korona-ajan ”tehneen alalle tepposet” (Paukkeri 2022).

Tapahtuma-alalla oli pandemian jälkeen hieman paradoksaalisesti sekä positiivinen että negatiivinen tilanne. Positiivista oli se, että kesänkauden festivaalit saatiin järjestettyä ja tapahtumien runsaasta tarjonnasta huolimatta yleisö tuntui löytävän paikalle. Negatiivinen tekijä oli erityisesti konkarien lopettaminen sekä huoli tekijöiden jaksamisesta.

5 KORONA-AJAN KULTTUURIPOLITIIKKA

5.1 Kulttuuripolitiikkaa yleisesti sekä ministeriöiden toimintaa

Suomen kulttuuripolitiikka pandemian aikana synnytti paljon keskustelua. Sitä käytiin sekä pandemian aikana, että puitiin myös jälkikäteen johtuen muutostarpeista mahdollisen tulevan kriisin varalle. Suomalaisen artistin Paula Vesalan aloitteesta perustettiin keväällä 2023 työryhmä, jonka tehtävä oli käydä läpi pandemia-ajan kulttuuripolitiikkaa kokonaisvaltaisesti (Mattila, 2023).

Raportin tiivistelmässä mainitaan heti alkuun, miten korona ei hajottanut vankkaa kulttuuripoliittista järjestelmää, vaan pikemminkin läpivalaisi sen heikkoudet. Suomen kulttuuripolitiikkaa on jo vuosikymmeniä ennen koronaa arvosteltu luovan talouden luoman käsitteen epämääräisyydestä ja siitä, miten tämä johtaa elinkeinopoliittisten rahoitusinstrumenttien luomiseen, kulttuurialan tietopohjan hauraudesta, poikkihallinnollisen rakenteiden toimimattomuudesta sekä vapaan kentän ja itsensä työllistäjien aseman unohtamisesta (Vesala ym. 2024, 5). Nämä heikkoudet nousivat esiin myös pandemian aikana. Vapaan kentän ja itsensä työllistäjien unohtaminen näkyi freelancereiden kohtelussa ja epätasaisena tukien jakautumisena.

Kootun aineiston perusteella kulttuurialaan suhtauduttiin yleisellä tasolla pandemian aikana myönteisesti, mutta käytännön toimissa valitettavasti epäonnistuttiin (Vesala ym. 2024, 122). Hieman ristiriitaisesti kulttuuriala kokikin, että vaikka sen toiminnalla oli vaikutusta alan tukitoimiin ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, se ei kyennyt vaikuttamaan hallituksen toteuttamaan rajoituspolitiikkaan. Konkreettisenä esimerkkinä mainitaan, miten hallitus suunnitteli elokuussa 2022 samanlaisia kokoontumisrajoituksia kuin pandemian alkuvaiheessa (Vesala ym. 2024, 5).

Alkuun tiukat kokoontumisrajoitukset olivat toki hyväksyttäviä, kun viruksesta ei tiedetty paljoa, ja oltiin uuden tuntemattoman uhan edessä. Pandemian edetessä viruksesta saatiin kuitenkin lisätietoja, ja rokotusten sekä myös koronan sairastamisen myötä väestön vastustuskyky virusta kohtaan parani.

Kulttuurialan tilanne kuitenkin parani myös pandemian edetessä, ja eräs haastateltavista totesi, että ”jossain vaiheessa kukaan poliittinen päätöksentekijä kehdannut sanoa, että kulttuuriala olisi jätettävä huomiotta päätöksenteossa” (Vesala ym. 2024, 124). Haastattelujen perusteella vaikuttaakin siltä, että kulttuurialan omalla painostuksella oli lopulta merkittävä vaikutus

alan kokeman hädän esiin tuomisessa, tukimekanismien muodostumisessa, ja pandemian loppuvaiheella myös yhteiskunnan aukeamisessa (mt., 126).

Opetus-, ja kulttuuriministeriö (OKM) on Suomen hallituksessa kulttuurista vastaava toimija. Valitettavasti pandemian aikana paljastui, ettei edes OKM:llä ollut tarpeeksi kattavaa tietopohjaa Suomen kulttuurialasta. Tiedon puutteisiin kuuluu myös tarvittavat tiedot vapaan kentän toimeentulo-ongelmista (Vesala ym. 2024 142–143). Tämä on konkreettinen esimerkki siitä, miten kulttuurialan freelancereiden työn ominaispiirteitä tunnusteta täysin edes sillä hallinnon tasolla, joka on vastuussa heidän asioistaan.

Myös kulttuuriministerit ovat yksi asia, johon pandemian aikaista kulttuuripolitiikkaa tarkasteltaessa on syytä kiinnittää huomiota. Erityisesti ministerien lukumäärään. Korona-aikana Suomessa toimi kaikkiaan neljä eri kulttuuriministeriä, mikä myös nähtiin alan tilaa heikentävänä asiana (Vesala ym. 2024, 92).

Tutkimuksen haastateltavat kuvasivat yhteistyön vaikeuksia pandemiassa myös OKM:n ja Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) välillä. Erityisesti ministeriöiden välinen valtakamppailu nähtiin ongelmana. Ministeriöiden välillä koettiin tapahtuvan mm. vastuun siirtelyä ja asioiden viivästyistä. Positiivisena puolena nähtiin, että pandemian edetessä myös yhteistyö kahden ministeriön välillä parani. Tulevaisuuden kannalta tämä on positiivinen signaali. Myös mahdollisen uuden kriisin varalle luotavat tukimekanismit tarvitsevat kyseisten ministeriöiden aktiivista dialogia ja yhteistyötä. OKM:n katsottiin myös pandemian aikana kyenneen avustamaan TEM:iä lainsäädännöllisissä asioissa (Vesala ym. 2024, 134–135).

Sosiaali-, ja terveysministeriö vastasi Suomessa pandemia-ajan päätöksistä, ja kulttuurialan kannalta erityisasemaan nousee erityisesti rajoituspolitiikka. Rajoituspolitiikan suhteen kulttuurialan kannalta ongelmaksi nousee se, että kulttuurialan näkökulmasta ministeriöön vaikuttaminen koettiin vaikeaksi, ja osittain mahdottomaksi (Vesala ym. 2023, 134).

Myös kulttuurialan rajoitukset aiheuttivat hallituksen sisällä ristiriitoja. Seuraava esimerkki on toukokuulta 2021.

Hallitus päivitti hybridistrategiaansa kesäksi 2021 ja julisti toukokuun lopulla päivittyneen strategian, ja miten se vaikuttaa kokoontumisrajoituksiin. Sairaanhoidopiirit jaettiin tautitilanteen mukaan perustasolle, kiihtymisvaiheeseen sekä leviämisvaiheeseen. Perustasolla rajoituksia oli

minimaalisesti, ja tapahtumia kannustettiin huolehtimaan riittävästä etäisyyksistä, mahdollisuudesta välttää ruuhkia sekä huolehtia käsihygieniasta. Kiihtymisvaiheessa olevien alueiden tapahtumissa järjestäjän pitää huolehtia, että osallistujat välttävät lähikontaktit, mikäli tapahtuman osallistujamäärä ylittää 10 henkilö sisällä, ja 50 ulkona. Turvavälin tulisi olla ulkotiloissa metrin, sisätiloissa 2 metriä sekä hygieniasta täytyy huolehtia (Gråsten 2021a).

Leviämisvaiheessa olevilla alueilla saa ulkotilaisuuksissa olla enintään 50 henkilöä, mutta erityisjärjestelyillä voi vaikuttaa osallistujamäärään. Uutisessa käytetään seuraavaa esimerkkiä:

Esimerkiksi jalkapallostadionille voisi ottaa 2 000 katsojaa, mikäli yleisöä on eriytetty toisistaan jakamalla katsojia 50 henkilön lohkoihin siten, että niihin on erilliset sisäänkäynnit ja wc-tilat. (Gråsten 2021a).

Sisätiloissa osallistujamäärä olisi edelleen 10 henkilöä, ja hallitus lupasi tilaisuudessa tarkastella mahdollisuutta määrän lieventämiseen heti kesäkuun alussa (Gråsten 2021a).

Rajoitusten epäloogisuutta ja valmistelun hitautta kritisoitiin jopa hallituspuolueista sekä ministereiden toimesta. Osa hallituspuolueista ilmaisi turhautuneisuutta asioiden valmistelun hitauteen, ja osa jopa epäili, että rajoituksia viivyteltiin tahallisesti. Asiaan otti kantaa myös Elinkeinoelämän Keskusliitto (Gråsten 2021b; Elinkeinoelämän Keskusliitto 2021). Vihreiden silloinen puheenjohtaja Maria Ohisalo kuvaili tapahtuma-alan rajoituksia ”aivan järjettömiksi”, Keskustan silloinen puheenjohtaja Annika Saarikko twiittasi, että oli saanut alan toimijoilta useita viestejä, joissa sanottiin Suomen avautumisen tapahtuvan epäloogisella ja epäoikeudenmukaisella tavalla. Saarikko kertoi myös olevansa lähettäjiensä kanssa samaa mieltä (Gråsten 2021b).

Vasemmistoliiton Paavo Arhinmäki kuvaili kulttuuri-, ja urheilutapahtumien tilannetta täysin sietämättömäksi ja sanoi, että tilaisuuksiin pitäisi päästä samoilla kriteereillä kuin ravintoloihin. Vasemmistoliiton Li Andersson sanoi Twitterissä tapahtuma-, ja kulttuurialan rajoituksia epäreiluiksi ja epäloogisiksi. Vihreiden nykyinen puheenjohtaja Sofia Virta ihmetteli miten rajoitukset voi olla säädetty niin, että ravintolan terassilla voi samanaikaisesti tanssia usea henkilö kerrallaan, mutta ulkokentällä pelattavaa jalkapallo-ottelua saa katsoa kerrallaan vain kuusi henkilöä kahden metrin turvaväleillä. Keskustan kansanedustaja Joonas Könttä kritisoi myös rajoitusten epätasa-arvoisuutta ja sanoi niiden vievän myös uskottavuutta hallituksen rajoitustoiminnalta yleisesti. Pääministeripuolue SDP:ssä hallituskumppaneiden ulostulot aiheuttivat

ihmetystä ja nimettömänä pysynyt hallituslähde arvioi, että hallituskumppaneissa haluttiin profiloitua asian suhteen ennen uutisointia rajoitusten purusta. Myös ministeri Kiuru (SDP) ilmoitti, että toimialoja kohdeltaisiin rajoitusten suhteen yhtenäisemmin (Gråsten 2021b).

5.2 Alan oma edunvalvonta

Myös kulttuurialan omaa edunvalvontaa kohtaan voi esittää pandemian perusteella sekä kritiikkiä, että kiitosta. Eräs haastateltavista kokee alan edunvalvonnan syntyneen vasta pandemian myötä. Tämä selittyy alan pirstaloitumisella, mutta pandemian edetessä se vaikeutti huomattavasti mahdollisuuksia saada alan ääntä kuuluviin. Pirstaloitumisen suhteen ongelmaksi muodostui myös, että päättäjät toivoivat alalta yhtenäistä toivetta, joka auttaisi kerralla koko kulttuurialaa, mutta pirstaloitumisen ja erilaisten toimijoiden takia tämä oli mahdotonta. Lopulta kaikkia hyödyttävä ratkaisu oli tuki-instrumentit (Vesala ym. 2024, 95).

Alan edunvalvonnassa koettiin, että verrattuna esimerkiksi ravintola-, ja matkailualan edunvalvoja MaRa:an, oli kulttuurialan kyky lobata poliittisille päättäjille alan asiaa heikko. Kulttuurialalla pyrittiin myös välttämään vastakkainasettelua ravintola-alaan. Alaa käytettiin esimerkkinä todennäköisesti siitä syystä, että se oli toinen toimija, jonka toimintaan kokoontumisrajoitukset vaikuttivat merkittävästi. Kulttuurialan edunvalvonnan järjestäytymisestä huolimatta alalla koettiin, ettei sillä ollut samanlaisia yhteyksiä poliittisiin päättäjiin, jolla olisi kyetty vaikuttamaan rajoituksia koskevaan lainsäädäntöön (Vesala ym. 2024, 63–64). Edunvalvonnassa ongelmalliseksi koettiin myös järjestöjen vähäiset ja epätasaisesti jakautuvat resurssit, toimialojen väliset erot, kehittymätön edunvalvontakulttuuri sekä alan asema valtionhallinnon tukirakenteessa (Vesala ym. 2024, 92).

Onnistuneena esimerkkinä alalle syntyneestä edunvalvonnasta ja hyvästä vaikuttamistyöstä nousee tässä opinnäytetyössäkin lähteenä esiintynyt Tapahtumateollisuus ry (Vesala ym. 2024, 81). Se perustettiin 2020 ja ryhtyi välittömästi tuottamaan määrällistä tutkimustietoa ja hyödyntämään sitä tehokkaasti viestinnässään (mt., 98).

Tapahtumateollisuuden tapaan myös muiden alojen järjestöt sekä muut, yksittäiset aktiiviset avaintoimijat ryhtyivät nopeasti kerryttämään mainittua tietoperustaa ja toimittamaan sitä hallitukselle (mt., 143).

Raportissa todetaankin seuraavasti: Kulttuurialan edunvalvonnan katsottiin myös onnistuneen nostamaan kulttuurialan rakenteet ja kulttuurin merkityksen poliittiseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun. Tutkimushaastatteluissa todettiin kautta linjan, että kulttuurialan tilanne nousi näkyvästi esiin ja alan rakennetta sekä syitä vaikeaan tilanteeseen pohdittiin ja tuotiin keskusteluihin. Vaikka ratkaisuja hankalaan tilanteeseen ei löytynyt, kulttuuriala löysi tiensä myös poliittisten päättäjien agendalle (Vesala ym. 2024, 84).

6 TUKIMALLEJA MAAILMALTA

Pandemian iskiessä kulttuurialoihin eri Euroopan kehittivät myös erilaisia ratkaisuja kriisin torjumiseen. Tanska ja Ranska ovat tässä tapauksessa merkittäviä esimerkkejä sillä molempien maiden hallitukset tarjosivat suoria, nopeasti saatavilla olevia tukia freelancereille ja muille luovan alan tekijöille, joiden tulot vähenivät nopeasti. Näitä malleja tarkastellaan seuraavaksi esimerkkeinä tukimekanismeista, joiden tavoitteena oli vähentää pandemian taloudellista kuormitusta kulttuurialan työntekijöille.

6.1 Tanskan malli

Lisään kappaleen alkuun selvennyksenä, että 10 000 Tanskan kruunua on 1 340,67 euroa (Wise). Kirjoitan kappaletta 14.11.2024.

Lisäksi tarkennan B-tulon käsitettä. B-tulo on veronalaista tuloa, josta ei makseta ennakkopidätystä vaan tulon saaja ilmoittaa itse tulot alustavassa verotuspäätöksessä ja veroilmoituksessa. B-tulosta verot maksetaan oma-aloitteisesti (Pohjoismainen yhteistyö 2024).

Tanskan malli yrittäjien tukemiseen otettiin käyttöön ensimmäisen kerran huhtikuussa 2020. Malli suunniteltiin aluksi tukemaan yrityksiä, jotka menettivät tuloja 9.3-8.6.2020 välisenä aikana. Pandemian pitkittyessä mallia kuitenkin jatkettiin useaan otteeseen (European Foundation 2022).

Tuki oli suunnattu yrittäjille, freelancereille sekä yrityksille, jotka työllistävät maksimissaan 10 henkilöä täysipäiväisesti. Itse yrittäjää ja hänen puolisoaan ei laskettu mukaan. Tuen saamiseksi hakijan on myös täytynyt täyttää seuraavat ehdot: 10 000 Tanskan kruunun kuukausittainen keskimääräinen liikevaihto tai freelancerin tapauksessa B-tulot ennen koronapandemiaa, ja hänen tulojensa odotetaan putoavan vähintään 30 % koronan seurauksena. Tuen maksimimäärä oli 23 000 Tanskan kruunua kuukaudessa (European Foundation 2022).

Joulukuussa 2020 kuukausittainen tuen maksimimäärä nostettiin 23 000 Tanskan kruunusta 33 000 kruunuun niiden yrittäjien kohdalla, jotka työllistivät ihmisiä. Yksinyrittäjille tuloraja oli 30 000 kruunua. Ehtona kuitenkin oli, että hakijat eivät nosta tukea kuukaudessa kuin 23 000 kruunua. Lisäksi kuukausittaista liikevaihtoa tai B-tuloa koskevaa korvausrajaa laskettiin

10 000 Tanskan kruunusta 8 000:een, jotta pystyttäisiin tukemaan enemmän yrityksiä ja ihmisiä. Muutokset olivat voimassa helmikuun loppuun asti 2021 (European Foundation 2022).

Järjestelmä aktivoitiin uudestaan joulukuussa, ja se oli voimassa helmikuun 2022 loppuun. Rahoitukset pysyivät samoina. Yrittäjät, jotka työllistivät ihmisiä, pystyivät hakemaan korvausta 90 % liikevaihdostaan 33 000 kruunuun asti ja yksinyrittäjille summa pysyi 30 000 kruunussa. Lisäksi freelancerit, joilla on B-tuloa 23 000 kruunua kuukaudessa, pystyivät hakemaan samaa 90 % prosenttien korvausta. Freelancereille, joilla oli sekatulot (B-tulon ja palkkatulon yhdistelmä) vastaava summa oli 20 000 kruunua (European Foundation 2022).

6.2 Ranskan malli

Suomen kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore tarkasteli Ranskan mallia tarkemmin raportissaan luovan alan koronatuista vuosina 2020 ja 2021. Cuporen katsaus keskittyy Ranskan osalta yksinomaan esittävään taiteeseen (Cupore 2022, 73), mutta se ei ole tämän opinnäytetyön kannalta ongelmallista, koska keikkamuusikot ovat nimenomaan esittäviä taiteilijoita.

Pandemian alun ongelmat olivat Ranskassa samanlaisia kuin Suomessa: kuinka suunnitella kulttuurialalle riittävät tukitoimet nopeasti? Miten tavoittaa tukea eniten tarvitsevat toimijat? Ratkaisussa kansallisen ja alueellisen tason toimijat tekivät yhteistyötä. Tämä muistuttaa Suomen ratkaisua, jossa kulttuurialan järjestöt sekä yksittäiset aktiiviset toimijat toimittivat tietoa alan tilanteesta opetus-, ja kulttuuriministeriölle. Suomen ongelmaksi muodostui se, että ministeriö ei kyennyt toimitetusta tiedosta huolimatta vaikuttamaan kulttuurialan kohteluun erityisesti kokoontumisrajoitusten osalta (Cupore 2022, 73).

Ranskassa esittävän taiteen tuet jaettiin pääasiallisesti kahden organisaation kautta: Centre national de la musique (kansallinen musiikkikeskus - CNM) ja Association pour le soutien du théâtre privé (yksityisen teatterin tukiliitto - ASTP). Molemmat toimijat ovat julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia, jotka toimivat kulttuuriministeriön alaisuudessa, mutta kuitenkin itsenäisesti. CNM on julkinen organisaatio, mutta ASTP on rekisteröity yksityiseksi voittoa tavoittelemattomaksi organisaatioksi. ASTP:n Toiminta rahoitetaan yleensä osuudella tapahtumalippujen veroista sekä julkisella ja yksityisellä lisärahoituksella. Tahot valittiin koronatuken jakajiksi perustuen niiden asemaan lähellä kulttuuritoimijoita (Cupore 2022, 77).

Huomioitavaa on, että organisaatioista ASTP pystyi jakamaan nopeasti kaikki sen kautta kanavoidut tuet, mutta CNM jakoi vain noin puolet sille allokoituista varoista. Suuri ero johtui siitä,

että CNM:n oli julkisena elimenä hankala kehittää tarvittavia jakelualustoja yhtä nopeasti kuin ASTP teki. Toisaalta CNM:n toimintasäännöt antoivat paremman turvan myönnettyjen varojen käyttöön (Cupore 2022, 79).

Ranskassa oli alakohtaisten tukijärjestelmien lisäksi käytössä solidaarisuusrahasto (fonds de solidarité) sekä ”osittainen toimintarahasto” (activité partielle), jotka jakoivat tukirahaa myös kulttuurialan toimijoille. Solidaarisuusrahaston kautta jaettiin taloudellista tukea mm. pienille yrityksille, itsenäisille ammatinharjoittajille sekä taiteilijoille myöntämällä 40 prosenttia taloudellisen tappion määrästä (Cupore 2022, 76).

Ranska ei ole myöskään maana yhtä verrannollinen Suomeen kuin Tanska, mutta samankaltaisuuksiakin maista löytyy. Maissa on vahva kulttuuripolitiikka, hyvinvointivaltioperinne ja kansallista kulttuuria arvostetaan ja tuetaan taloudellisesti (Cupore 2022, 73).

7 TIEDONHANKINTAMENETELMÄT

7.1 Kysely

Opinnäytetyötä varten tarvitsin tietoa suomalaisten keikkamuusikoiden työskentelytavoista, kokemuksista koronapandemiassa sekä mielipiteistä freelancereiden sosiaaliturvan kehittämiseen. Lisäksi työn kannalta oleellista olivat vastaajien mielipiteet kriisiajan tukimekanismeista, niiden toimivuudesta sekä kehittämisestä tulevaisuutta varten.

Valitsin opinnäytetyön tiedonhankintamenetelmäksi kyselytutkimuksen. Kysely on kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä, joka tuottaa määrällistä tutkimustietoa (Tietoarkisto 2024a). Tämä tarkoittaa sitä, että kyselyn vastaukset tuottavat tietonsa esim. prosentteina, numeraalisina vastausmäärinä tai keskiarvoina. Kysely on opinnäytetyössä liitteenä 1.

Valitsin kyselyn, koska se on käytännöllinen tapa kerätä laaja-alaisesti tietoa usealta kohderyhmän edustajalta samanaikaisesti. Se on myös helppo toteuttaa anonymisti, koska opinnäytetyön kannalta olennaista tietoa ovat vastaukset, eivät vastaajien henkilötiedot.

Tämän opinnäytetyön viitekehyksessä kyselyllä kerätään aluksi perustiedot muusikoiden asuinpaikasta, työkokemuksesta sekä työsuhteen muodosta (palkkatyö, yrittäjäyys, freelancer jne.). Perustietojen jälkeen kerätään tietoa mielipiteistä freelancereiden sosiaaliturvan kehittämiseen sekä vastaajan omista taloudellisista kokemuksista koronapandemiassa. Kehittämisehdotuksia haetaan myös mahdollisen uuden kriisin varalle sekä siitä, miten vastaajan mielestä alan edunvalvojat voisivat kehittää toimintaansa mahdollisessa uudessa kriisissä.

7.2 Kyselyn laatiminen ja levittäminen

Valitsin kyselyn laatimisen Webropol-ohjelman sen helppokäyttöisyyden sekä tietoturvallisuuden vuoksi. Ohjelma tuottaa kyselyn valmistuttua Excel-taulukon, jonka kaavioita on helppo liittää osaksi valmista opinnäytetyötä. Kysely toteutettiin anonymisti ja sitä levitettiin julkisen internet-linkin kautta.

Kyselyn vastausaika oli 8.10.2024-23.10.2024. Vastausaikaa pidennettiin vielä perjantaille 25.10.2024 asti, jotta kyselyyn saataisiin enemmän vastauksia. Kysely lähetettiin Muusikkojen liittoon, joka liitti sen uutiskirjeeseensä. Tämän lisäksi kyselyä lähetettiin sosiaalisessa mediassa (Instagram ja Facebook) tunnetuille suomalaisille muusikoille (Paula Vesala, Anssi Kela,

Paleface), jotka olivat olleet aktiivisina koronapandemian aikana, ja tuoneet alan tilannetta julkisuuteen (Facebook 2021; Ikonen 2021). Em. muusikot eivät vastanneet suoraan sosiaalisen median yhteydenottoihin, joten heidän panoksestaan kyselyn levittämisessä ei ole saatavilla tietoa. Lisäksi kyselyä levitettiin myös pienemmän profiilin muusikoille samoissa sosiaalisen median kanavissa, ja heitä pyydettiin jakamaan kyselyä myös eteenpäin tutuille keikkamuusikoille.

Kysely julkaistiin maanantaina 14.10.2024 myös muusikoiden.net sekä Suomen kulttuurituottajat Facebook-ryhmissä. Torstaina 17.10.2024 opinnäytetyön tilaaja levitti kyselyä omissa verkostoissaan. Kysely lähetettiin torstaina 17.10 ja perjantaina 18.10 myös useaan alan järjestöön sekä levy-yhtiöihin, joita pyydettiin levittämään kyselyä. Levy-yhtiöt eivät vastanneet kyselyä koskeneisiin yhteydenottopyyntöihin. Järjestöistä mm. Elmu ry sekä Turun Elmu ry eivät vastanneet yhteydenottoon, ja esim. Teosto ja Gramex eivät levittäneet kyselyä eteenpäin. Suomen Musiikintekijät lisäsi kyselyn uutiskirjeeseensä, ja Music Finland ei valitettavasti organisaation sisäisen tietokatkoksen takia ehtinyt lisätä kyselyä omaan uutiskirjeeseensä.

Kyselyn viimeisellä voimassaoloviikolla 21–28.10 kyselyä levitettiin vielä muutamassa yksityisessä WhatsApp-ryhmässä, jonka lisäksi kysely lähetettiin Freelancemuusikot ry:n sihteerille, jonka jälkeen se lisättiin yhdistyksen verkkosivuille (Freelancemuusikot ry 2024).

8 TULOKSET JA ANALYYSI

Kyselyyn vastasi levittämisestä huolimatta vain 14 keikkamuusikkoa, joten pitkälle meneviä johtopäätöksiä vastausten perusteella ei voi tehdä. Vastausten analysoinnilla pystytään kuitenkin tarkastelemaan kyseisten vastaajien mielipiteitä freelancereiden sosiaaliturvan kehittämiseen sekä tarkastella heidän kokemuksiaan koronapandemiassa. Vastauksia voidaan verrata myös opinnäytetyön tietoperustan tietoihin.

Valitsin kyselyn analyysimenetelmäksi tyypittelyn. Tyypittelyllä tarkoitetaan menetelmää, jossa aineistosta ilmenneitä tietoja jaotellaan yhteisten piirteiden tai ominaisuuksien perusteella informatiivisiksi tyypeiksi (Tietoarkisto 2024b).

8.1 Työskentelytavat ja sosiaaliturva

Kyselyn aluksi vastaajilta kerättiin tietoja heidän työskentelytavoistaan (osa-aikainen, täysipäiväinen), työsuhteensa tyypistä (yrittäjän, palkansaaja, freelancer jne.) sekä sosiaaliturvasta.

Seitsemän vastaajaa työskentelee keikkamuusikkona osa-aikaisesti ja kuusi täysipäiväisesti. Yksi vastaaja tarkensi työskentelevänsä freelancerina ja pyrkineensä päätoimisuuteen 30-vuoden ajan. Hänellä oli keikkatulojen lisäksi satunnaisia tekijänoikeustuloja Teostolta sekä opettamisesta.

Puolet (7) vastaajista työskenteli myös freelancerina, kolme palkansaaja, kaksi toiminimiyrittäjänä, yksi yrittäjänä ja yksi tarkensi vastauksessaan työskentelevänsä itsenäisenä ammatinharjoittajana. Tarkennuksen antanut vastaaja kertoi olevansa osatyökykyinen ja myös opiskelevansa osa-aikaisesti. Ilahduttavaa on, että pieneksi jääneestä vastausmäärästä huolimatta kysely tavoitti eri tavoin itsensä työllistäviä musiikkialan ammattilaisia. Vastaajista yhdeksälle kertyy työttömyysturvaa työntekijän kassasta, ja viidelle ei kummastakaan. Yksikään vastaaja ei siis kerrytä työttömyysturvaa yrittäjän kassasta.

8.2 Mielipiteet freelancereiden sosiaaliturvan kehittämiseen

Vastaajilta kysyttiin mielipiteitä freelancer-työtä tekevien sosiaaliturvan kehittämiseen. Kysymysmuotona oli monivalintakysymys, johon vastaajat saivat lisätä haluamansa määrän vastauksia. Kaikki vastausmäärät löytyvät alla olevasta taulukosta (Taulukko 2).

Eniten kannatusta saivat freelancer-työtä tekeville räätälöity, oma työttömyysturvajärjestelmä sekä työttömyysturvamalli, jossa sivutoimisena tehty työ yhdistyisivät paremmin. Jälkimmäisessä vaihtoehdossa sivutoiminen työ ei leikkaisi työttömyysturvaa.

Kumpikin ratkaisu toisi helpotusta Akavan ja Muusikkojen liiton esiin nostamiin ongelmiin, jossa freelancer-työtä tekevä joutuu usein valitsemaan, kerryttääkö hän työttömyysturvaa palkansaajan vai yrittäjän kassasta (Akava 2024; Muusikkojen liitto 2021).

Toiseksi eniten kannatusta keräsi vaihtoehto, jossa työttömyysturvaa voisi kerryttää sekä yrittäjän, että palkansaajan kassasta yhtäaikaisesti. Vaihtoehto on itsessään eräänlainen ehdotus freelancer-työtä tekeville räätälöidyksi työttömyysturvajärjestelmäksi. Se toisi edellisten vaihtoehtojen tapaan helpotusta siihen, että freelancer ei joutuisi miettimään, valitseeko hän itselleen yrittäjän vai palkansaajan työttömyysturvan.

Yhtä suosittu oli vaihtoehto, jossa tekijänoikeuskorvauksia verrattaisiin palkkatuloihin myös siinä, että ne kerryttävät työttömyysturvaa, eivätkä vain leikkaa sitä. Samaa ehdotettiin myös Opetus-, ja kulttuuriministeriön raportissa, jossa haluttiin kehittää luovien alojen liiketoimintaa. Raportissa tarkennettiin, että mikäli teos, joka kerryttää tekijänoikeustuloa on tehty ennen työttömyyttä, se ei leikkaisi työttömyysturvaa (Opetus-, ja kulttuuriministeriö 2017, 44).

Saman verran kannatusta sai myös ehdotus siitä, että työttömyysturvan tarkastelujakso laajennettaisiin koskemaan sekä yrittäjänä, että palkansaajana tehtyä työtä. Ehdotus voisi helpottaa freelancer-työtä siitä näkökulmasta, että mikäli keikkamuusikko työskentelisi kesän palkansaajana artistin yhtyeessä, ja kesäkauden jälkeen tekisi muita luovan alan töitä toiminimellä tai osakeyhtiön kautta, kertyisi hänelle työttömyysturvaa koko tältä ajalta. Ei vain yrittäjänä tai palkansaajana tehdystä työstä.

Kolmanneksi suosituin vaihtoehto oli tekijänoikeustulojen vertaaminen pääomatuloihin. Tämä tarkoittaisi, että tekijänoikeustulot käsiteltäisiin pääomatulojen tavoin, jolloin ne eivät leikkaisi sosiaaliturvaa. Huomioitavaa on, että se vaikuttaisi nimenomaan niihin vastaajiin, jotka saavat tekijänoikeustuloja.

Vähiten suosituimmaksi vaihtoehdoiksi jäivät freelancereiden keskittäminen yhteen TE-toimistoon ja oman osaamisen kehittämisen mahdollisuuksien parantaminen. Kyselyyn vastanneiden

keskuudessa siis Muusikkojen liiton ehdotus freelancereiden keskittämisestä yhteen työvoimatoimistoon (Muusikkojen liitto 2021) ei kerännyt muihin vaihtoehtoihin verrattuna suurta kannatusta.

Taulukko 2: Alla olevassa sarakkeessa on ehdotus freelancereiden sosiaaliturvan kehittämiseksi, ja oikeanpuoleisessa sarakkeessa kerrotaan, kuinka usein vastausvaihtoehto on valittu. Vastaajien määrä on 14.

Ehdotus	Yhteensä
Mahdollisuus kerryttää työttömyysturvaa sekä yrittäjän, että palkansaajan kassasta yhtäaikaaisesti	8
Freelancer-työtä tekeville räätälöity oma työttömyysturvajärjestelmä	12
Tekijänoikeuskorvauksien muuttaminen palkkatuloksi. (Nykyisellään tuet leikkaavat etuuk- sia, mutta eivät kerrytä työttömyysturvaa)	8
Tekijänoikeustulojen vertaaminen pääomatuloihin. (Pääomatulot eivät leikkaa työttömyys- turvaa)	6
Freelancer-työtä tekevien keskittäminen samaan TE-toimistoon	4
Työttömyysturvan tarkastelujakson laajentaminen (Jakso laajennettaisiin koskemaan pal- kansaajana, ja yrittäjänä tehtyä työtä)	8
Työttömyysturvamalli, jossa sivutoiminen työ ja työttömyysturva yhdistyvät paremmin. (si- vutoiminen työ ei leikkaisi työttömyysturvaa yhtä paljon/ollenkaan)	12
Oman osaamisen kehittämisen mahdollisuuksien parantaminen (esim. freelancer-työtä teke- ville räätälöidyt koulutukset)	4

8.3 Työskentelyolosuhteiden muuttuminen ja taloudellinen tuki pandemiassa

Puolet (7) vastaajista ilmoitti kaikkien keikkojensa peruuntuneen koronapandemian seurauksena. Kuusi vastaa ilmoitti, että yli puolet keikoista peruuntui, ja yhdellä vastaajalla keikoista peruuntui alle puolet. Kyselyn mukailee pienestä otoksesta huolimatta Teoston raporttoimia tietoa OKM:n kyselystä, jossa suurimman osan (84 %) musiikkialan toimijoista toiminta vaarantui olennaisesti, ja lähes joka toisella toiminta keskeytyi kokonaan (Teosto 2021).

Kyselyyn vastanneista kuusi ilmoitti kehittäneensä pandemiassa muita tulonlähteitä, ja kahdeksan ilmoitti, ettei kehittänyt. Uusien tulonlähteiden joukossa oli musiikin opettamista, muita luovan alan töitä sekä etä-, ja verkkokonsertteja. Suurin osa vastaajista (12) kertoo kokeilleensa verkkokonsertteja, joten kyselyn tulokset mukailevat tässä asiassa Hanna Isolammin tutkimusta, jossa kerrotaan musiikkialan siirtyneen verkkoon pandemian alkuvaiheessa (Isolammi 2020). Kyselyyn vastanneista verkkokonsertit jäivät osaksi tulonmuodostusta vain yhdelle vastaajalle.

Teoston artikkelissa kerrottiin, miten OKM:n kyselyyn vastanneista lähes puolet (44 %) ei ollut saanut mitään tukia toimintaansa (Teosto 2021). Ilahduttavasti asia ei mennyt näin opinnäytetyön kyselyyn vastanneiden keskuudessa, sillä lähes kaikki (11) saivat tukia kompensoimaan omia taloudellisia menetyksiään, ja vain 3 vastaajaa jäi ilman tukia.

Kymmenen vastaajaa sai toimintaansa tukea Taikelta, yksi kaupungilta/kunnalta ja neljä vastaajaa vastasi kysymyksen kohtaan ”muu/mikä”. Muita tuen lähteitä oli Kelalta saatu toimeentulotuki, Koneen (oletettavasti Koneen säätiö), Muusikkojen liitto sekä Musiikin edistämissektiön kautta saatu tuki.

Vastaajista kolme koki tukien hakemisen helpoksi, kuusi koki, ettei tukien hakeminen ollut helppoa, muttei vaikeakaan ja kolme koki tukien hakemisen vaikeaksi. Yksikään vastaaja ei kokenut tukien hakemista erittäin helpoksi tai erittäin vaikeaksi. Puolet vastaajista (7) ilmoitti, että tuet riittivät kompensoimaan taloudellisia menetyksiä kohtalaisesti. Neljä ilmoitti tukien kompensoineen menetyksiä huonosti ja kaksi erittäin huonosti. Tukien taloudellinen riittämättömyys menee tässäkin tapauksessa yhteen Teoston artikkelin kanssa.

Tukiasioita käsittelevissä kysymyksissä eniten hajontaa aiheutti kysymys siitä, miten muusi-koilla oli vastaajan mukaan tietoa saatavilla olevista tukimekanismeista. Kaksi vastaajaa ilmoitti tukea olleen erittäin hyvin, kolme hyvin, viisi kohtalaisesti, kolme huonosti ja yksi erittäin huonosti. Yksi vastaaja tarkensi myös, että Muusikkojen liitto oli tarjonnut hakuinfoja, joissa neuvottiin, kuinka tukea tulisi hakea, jotta sen saa. Muusikkojen liiton jäsenyys on ollut siis pandemian aikana hyödyksi apurahojen saannin suhteen.

8.4 Vaihtoehtoiset tukimekanismit

Kysyttäessä vastaajien näkemyksiä vaihtoehtoisin tukimekanismeihin (Taulukko 3) suosituin vaihtoehto (ensimmäisen sijan äänillä katsottuna) oli ns. peruuntumiskorvaus, jossa valtiolta hyvittää keikkamuusikoille päätöstensä seurauksena peruuntuvat esitykset.

Toiseksi eniten ensimmäisiä sijoja sai ns. Tanskan malli, jossa keikkamuusikoille (sekä muille freelancereille, yrittäjille ja pienyrityksille) hyvitetään kriisitilanteessa aiempien vuosien tulojen perusteella tietty prosenttiosuus heidän menettämistään tuloista.

Ns. Ranskan malli, jossa luodaan alakohtainen työttömyysjärjestely, ja taloudellista tukea jaetaan yhteistyössä julkisen-, ja yksityisen sektorin kanssa ei saanut yhtään ykkössijaa, mutta se valittiin vaihtoehdoksi yhteensä 12 kertaa, joka oli eniten koko kysymyksessä.

Suosiota sai myös valtion jakama suora kriisituki ja tukimalli, jossa tukien määrää voisi muuttaa päivittämällä omia tulotietojaan järjestelmään, josta tukia haetaan.

Vaikka vastaajamäärän takia otanta on pieni, niin vastauksista voi päätellä, että vastaajat kaipaisivat eniten jonkinlaista ”suoraa” tukijärjestelmää, jossa olisi varmuus siitä, että keikkamuusikot saavat taloudellista tukea, mikäli menettävät tulojaan.

Taulukko 3: Taulukossa on esitetty vaihtoehtoiset taloudelliset tukimekanismit, kuinka monta kertaa se on valittu ensimmäiseksi, toiseksi jne. Lopuksi on esitetty, kuinka monta kertaa tukitoimi on valittu yhteensä. Vastaajien määrä on 13.

Ehdotus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
"Peruuntumiskorvaus" Malli, jossa esim. tulevan kolmen kuukauden peruuntuvat	5	2	1		1		1			10

keikat hyvitetään, mikäli ne perutaan valtiovallan rajoitusten takia.										
Malli, jossa tukien määrää voi muuttaa päivittämällä omia tulotietoja järjestelmään, josta tukia haetaan.	2	2	3	1	1					9
Kertakorvaus (Ranskassa oli jaossa 1 500 euron suuruinen hätämaksu)		1	1	1	3	1		1		8
Valtion maksama, suora kriisituki	1	1	2	2	1	1		1		9
Suora taloudellinen kompensatio. Ns. Tanskan malli. Freelancereilla maksetaan aiempien vuosien tulojen perusteella tietty prosentti heidän tuloistaan	3	4	2	1					1	11
"Ranskan malli" Alakohtainen työttömyysjärjestely, jossa tukea maksetaan yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyöllä		1	2	4	2	2	1			12
Valtion tukemat, matalakorkoiset pikalainat tai kriisiluotot		2			1				2	5
"Kriisirahasto" Palvelu, jossa julkisen ja yksityisen puolen toimijat voisivat tukea alaa ja sen tekijöitä taloudellisesti				4	2			1	1	8
Neuvontapalvelu tukien hakemiseen	1		1		1	4	1			8
Yhteensä	12	13	12	13	12	8	3	3	4	80

8.5 Tulevaisuuden resurssit

Kyselyn viimeisenä kysymyksenä kysyttiin, minkälaisia yleisiä tukitoimia keikkamuusikot haluaisivat mahdollisen tulevan kriisin varalle. Vaihtoehtoja ei rajattu edellisen taulukon tapaan vain taloudelliseen tukeen, vaan vaihtoehdot koskivat useita eri tukimuotoja. (Taulukko 4)

Selvästi eniten ensimmäisen sijan ääniä sai taloudellisen tuen lisääminen. Vaikka kyselyyn vastanneista lähes kaikki olivatkin saaneet taloudellista tukea pandemiassa, nähtiin se silti ensiarvoisen tärkeänä tukimuotona. Vastaus käy järkeen, kun sitä peilaa siihen, että yksikään vastaaja ei kokenut itselleen pandemiassa myönnettyä taloudellista tukea riittäväksi.

Koulutusmahdollisuuksien (oman osaamisen ja digitaitojen kehittäminen) lisääminen ei saanut yhtä montaa ensimmäisen sijan ääntä, mutta se valittiin vaihtoehdoksi yhtä monta kertaa. Tästä voi päätellä, että kyselyyn vastanneet tarttuivat uuden kriisin koittaessa mieluusti mahdollisuuksiin kehittää omaa osaamistaan, ja yrittää sen kautta muodostaa uusia ansaintatapoja kriisiaikana. Myös tämä menee yhteen aiempien vastauksien kanssa.

Kolmanneksi suosituin vaihtoehto oli kriisiaikainen viestintäkanava. Kyselyn vastaajien kokemuksissa oli hajontaa siinä, millaiseksi he kokivat kriisiajan viestinnän, joten alalle räätälöity oma viestintäkanava helpottaisi tiedon kulkua keikkamuusikoiden lisäksi myös koko kulttuurialan keskuudessa.

Myös kulttuurialalle räätälöity terveyspalvelumalli sekä kriisirahastot saivat kannatusta. Rahastojen suosio selittyy yhtä lailla vastaajien toiveesta, jossa taloudellinen tuki on varmemmin saatavissa, kuin korona-aikana.

Teoston artikkelissa mainittiin, miten lähes puolet OKM:n vuoden 2021 kyselyyn vastanneista lähes puolet kärsi vakavista mielenterveyden häiriöistä (Teosto 2021), mikä selittää kulttuurialalle räätälöidyn terveyspalvelumallin suosiota.

Taulukko 4: Taulukossa on esitetty erilaiset tukivaihtoehdot kriisiajalle, kuinka monta kertaa se on valittu ensimmäiseksi, toiseksi jne. Lopuksi on esitetty, kuinka monta kertaa tukitoimi on valittu yhteensä. Vastaajien määrä on 13.

Ehdotus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
Kriisiajan viestintä (esim. alan tekijöille räätälöity viestintäkanava, josta saa tietoa alan rajoituksista yms).	2	1	4	1	2	1				11
Vertaistukiryhmät		1		2			1	1		5

Kriisiajan mentorointi-, ja tukiohjelmat	1		2	1	1		1	1		7
Kulttuurialalle räätälöity terveyspalvelumalli, joka sisältää fyysisen-, ja mielenterveyden palveluita	1	2	2	2	3	1				11
Kriisirahastot	1	5	1	1	1			1	1	11
Koulutusmahdollisuudet (esim. oman osaamisen kehittäminen, digitaitojen kehittäminen)	1		3	1	5		1		1	12
Mielenterveyden palveluita			1	2		1	1	1	1	7
Omien yhteisöjen tukea				2		2	1	1		6
Enemmän taloudellista tukea (esim. räätälöidyt kriisiajan tuet)	6	3		1					2	12
Yhteensä	12	12	13	13	12	5	5	5	5	82

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa suomalaisten keikkamuusikoiden ja muiden freelancer-työtä tekevien taloudellista kohtelua koronapandemiassa sekä arvioida kehittämisehdotuksien tarvetta tulevaisuuden kriisitilanteen varalle. Opinnäytetyössä tarkasteltiin myös freelancer-työtä tekevien sosiaaliturvaa normaalioloissa. Työn keskeisten löydösten perusteella voidaan todeta, ettei Suomen nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä huomioi freelancer-työtä tekevien työn erityispiirteitä, ja etteivät pandemia-ajan taloudelliset tukimekanismit olleet alakohtaisesti tasa-arvoisia.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että sekä freelancereiden sosiaaliturvan kehittäminen sekä alakohtaisesti tasavertaisempi tukijärjestelmä ovat välttämättömiä toimia, jotta freelancer-työtä tekevien asema voidaan turvata tulevissa kriiseissä. Sosiaaliturvan uudistukset vahvistavat freelancereiden asemaa suomalaisilla työmarkkinoilla, ja tekevät alasta houkuttelevan myös uusille tekijöille. Alakohtaisesti tasavertaisempi tukijärjestelmä tuo erityisesti luovan alan toimijoille turvaa siitä, että koronapandemiassa tapahtuneet virheet eivät pääse toistumaan. Asia on myös ajankohtainen, sillä Petteri Orpon hallitusohjelmassa on kirjaus, jossa aiotaan valmistella malli yhdistelmävakuutukseksi, jotta niiden ihmisten sosiaaliturvaa, jotka työskentelevät sekä yrittäjänä, että palkansaajana voidaan parantaa (Valtioneuvosto 2023, 74).

Lainsäädäntömuutoksia tehtiin jo koronapandemian aikana, mutta ne olivat väliaikaisia. Hallitus reagoi pandemian aikana mm. yrittäjien tilanteeseen säätämällä lain, joka antaa yrittäjille oikeuden hakea väliaikaista työttömyysturvaa. Laki tuli voimaan 8.4.2020 ja oli voimassa vuoden 2020 kesäkuun loppuun (Työ-, ja elinkeinoministeriö 2020). Väliaikaista lakiesitystä jatkettiin lopulta useaan otteeseen, ja viimeisin säädös lain jatkumisesta tehtiin vuoden 2022 helmikuussa (Työ-, ja elinkeinoministeriö 2022). Vaikka pandemian aikana tehdyt muutokset eivät menisikään yksi yhteen tulevien muutosten kanssa osoittavat muutokset sen, että työttömyysturvaan tehtävät muutokset voidaan saattaa lainsäädännöllisesti voimaan. Se vaatii vain poliittista tahtoa.

Keväällä 2021 merkittävä osa (76 %) kulttuurialasta arvioi pandemian vaikuttaneen toimintaansa (Teosto 2021), ja tarkastellessa musiikkialaa tarkemmin, olivat luvut vielä huolestuttavampia. Teoston artikkelissa mainittuun OKM:n kyselyyn vastanneista musiikkialan toimijoista 84 % toiminta vaarantui olennaisesti, 44 % ei ollut saanut mitään tukia toimintaansa, ja lähes puolet kärsi vakavista mielenterveyden häiriöistä (Teosto 2021).

Välttyäkseen em. kaltaisilta tilastoilta musiikki-, ja laajemmin luovan alan suhteen ja luodakseen alakohtaisesti tasavertaisemman tukijärjestelmän voidaan hakea mallia joko Suomen kanssa verrannollisista maista, kuten Tanskasta tai Ranskasta, tai vaihtoehtoisesti Suomi voi luoda kriisiaikaa varten täysin oman järjestelmän.

Kulttuuriala voi kehittää tulevia kriisejä varten myös omaa edunvalvontaansa. Koronapandemian aikana positiivisia merkkejä oli järjestöjen ja yksittäisten avaintoimijoiden aktiivisuus, jotka kykenivät keräämään alan tilanteesta tietoa, ja toimittamaan sitä eteenpäin mm. Opetus- ja kulttuuriministeriölle. Kulttuuriala on kuitenkin Suomessa erittäin pirstaloitunut, mikä on myös luonnollista johtuen kulttuuritalojen eroavaisuuksista esim. kuvataiteen ja kirjallisuuden välillä (Vesala ym. 2024, 143).

Edunvalvonnan kehittäminen on varmasti haastava, ja työtä vaativa tehtävä toteutettavaksi, mutta tietopohjan kokoaminen alan erityispiirteistä on tärkeää, jotta ala voi myös itse ajaa omaa asiaansa paremmin tulevissa kriisitilanteissa. Esimerkki asiasta, jossa ala voi parantaa toimintaansa on yhteydet poliittisiin päättäjiin verrattuna vaikkapa ravintola-alaan, joka myös kärsi rajoituksista paljon, mutta jolla myös koettiin olevat paremmat yhteydet poliittisiin päättäjiin (Vesala ym. 2024, 63). Tämän takia ravintola-ala kykeni paremmin ajamaan asiaansa siellä, missä alaa koskevat päätökset tehtiin.

Toimenpiteiden toteuttaminen vaatii yhteistyötä valtion, luovan alan järjestöjen ja edunvalvojien sekä itse freelancer-työtä tekevien välillä. Uudistustyö on jo alkanut, sillä Suomen tartuntatautilaki aiotaan uudistaa vuosien 2023–2025 välillä, ja Sosiaali-, ja terveysministeriö aikoo järjestää uudistuksen aikana useita teematyöpajoja, joissa sidosryhmät voivat esitellä näkemyksiään lain uudistusta varten. Eräässä työpajassa keskusteltiin tartuntatautilain pykälästä 58 ja sen tapahtuma-alan elinkeinoa rajoittavasti vaikutuksesta. Pykälän perusteella hyvinvointialue voi yleisvaarallisen tartuntataudin torjumiseksi sulkea mm. koulu, päiväkodit sekä kieltää yleisötilaisuudet (Sosiaali-, ja terveysministeriö 2023).

10 KEHITYSEHDOTUKSET

10.1 Freelancer-työtä tekevien sosiaaliturvan kehittäminen

Suomen nykyinen työttömyysturva ei huomioi tarpeeksi freelancereiden työn erityispiirteitä. Näitä piirteitä ovat mm. useat samanaikaiset työnantajat, työaikojen ja tulojen suuri vaihtelevuus, joka saattaa johtaa siihen, että työttömyyspäivärahan työssäolo ehto ei täyty. Freelancer pystyy tällä hetkellä myös kerryttämään työttömyysturvaa vain yrittäjän, tai palkansaajan kassasta. Ja vaikka hän kerryttäisi sitä palkansaajan kassasta, saatetaan hänet silti tulkita TE-toimistolla yrittäjäksi.

Kehitysehdotukset:

Sen sijaan, että freelancer-työtä tekevä tulkitaan automaattisesti yrittäjäksi, olisi parempi ratkaisu asian suhteen se, että työntekijän työllistymisen tavat selvitetään perusteellisemmin. Näin välttyttäisiin epäselvyyksiltä, kun asioidaan TE-toimiston kanssa. Tämä helpottaisi asiaa molempien osapuoliennäkökulmasta. Asian korjaaminen ja auttaisi myös alan houkuttelevuuteen, kun alalle hakeutumista pohtivat tekijät tietäisivät jo etukäteen, että lisäselvityspyyntöjä ei olisi tiedossa johtuen oman työn poikkeavasta luonteesta.

Freelancereiden työn erityispiirteiden selvittämiseksi voidaan harkita ainakin seuraavia ratkaisuja:

1. Valtakunnallinen tulkintaohjeistus, joka jaetaan TE-toimistojen työntekijöille. Ohjeistuksessa käytäisiin läpi freelancereiden työn erityispiirteet. Tämä vähentäisi epäselvyyksiä ja väärintulkintoja freelancer-työtä tekevästä.
2. TE-toimiston työntekijöille järjestettävä koulutus freelancer-työn erityispiirteistä. Koulutus voisi helpottaa TE-toimiston kanssa asiointia siinä suhteessa, että mikäli virkailija asioisi freelancer-työtä tekevän kanssa ensimmäistä kertaa, hänen työaikaansa ei kuluisi tulkintaohjeistuksen lukemiseen. Sen sijaan hän olisi saanut koulutuksessa tiedon freelancereiden työn erityispiirteistä, ja pystyisi palvelemaan asiakasta nopeammin.
3. Mikäli TE-toimisto ei loisi ehdotettua tulkintaohjeistusta tai koulutusta virkailijoilleen, voisi kolmas ratkaisu asiaan olla freelancer-työhön erikoistuneiden asiantuntijoiden ver-

kosto. Verkosto voisi toimia esimerkiksi liittojen tai muiden alan etujärjestöjen alaisuudessa, joka toimisi tarpeen tullen sillanrakentajana freelancereiden ja TE-toimiston välillä.

4. Vaihtoehtoisesti myös TE-toimisto itse voisi kouluttaa em. asiantuntijat omaan organisaatioonsa. Tässä tapauksessa asiantuntijat löytyisivät jo ns. talon sisältä, ja voisivat tarpeen tullen auttaa virkailijoita työnsä hoitamisessa.

Uuden työttömyysturvajärjestelmän luomiseen on tämän opinnäytetyön aineiston perusteella ainakin kolme vaihtoehtoa, jotka kaikki muistuttavat jollakin tasolla toisiaan:

1. Freelancer työtä tekevien keskittäminen yhteen TE-toimistoon.
2. Työttömyysturvan kerryttäminen samanaikaisesti sekä yrittäjän, että työntekijän kassasta.
3. Freelancer-työtä tekeville räätälöity oma työttömyysturvajärjestelmä.

Keskittämällä freelancerit yhteen TE-toimistoon vähennettäisiin nykyistä sekaannusta aiheuttavia lisäselvityspyyntöjä virkailijoiden kanssa. Ajan mittaan kertyneistä selvityksistä pystyttäisiin myös luomaan esimerkitapauksia, jotka nopeuttaisivat asiointia toimiston kanssa. Freelancereiden keskittämisessä täytyisi myös ottaa huomioon opinnäytetyön kappaleessa 2 mainittu rakenneuudistus, jossa TE-palvelut siirtyvät valtiolta kunnille (TE-palvelut 2024).

Tapaamisia virkailijoiden kanssa pystyy varmasti järjestämään myös etänä, joten yksi vaihtoehto toimiston sijainniksi voisi kaupunki, jossa on valmiiksi esimerkiksi pientä kuntaa enemmän resursseja asian hoitamiseen. Sijaintia valittaessa voisi myös selvittää, että millä alueella Suomessa toimii eniten freelancereita, jotta myös lähitapaamisten sopiminen olisi helppoa. Mikäli keskittämistä kaupunkiin ei pidettäisi hyvänä ideana, voisi toimistoja tarpeen tullen luoda myös useampia. Nämä toimistot voisi sijoittaa eri alueille. Alueita voisivat esimerkiksi olla pääkaupunkiseutu, Itä-Suomi, Länsi-Suomi, Keski-Suomi, Pohjois-Suomi jne.

Työttömyysturvan kerryttäminen kahdesta kassasta samanaikaisesti ratkaisisi niiden ihmisten pulman, jotka tällä hetkellä miettivät oman kassansa valintaa. Mahdollisuus kerryttää ja

nostaa työttömyysturvaa sekä yrittäjän, että palkansaajan kassasta toisi freelancer-työtä tekeville mielenrauhaa niinä aikoina, kun työtä ei ole niin paljoa tarjolla. Se lisäisi motivaatiota myös lisätyön tekemiseen, kun freelancer tietäisi, että ottamalla vastaan mahdollisimman työtä, hän kerryttää samalla itselleen myös enemmän työttömyysturvaa.

Freelancer-työtä tekeville räätälöity, oma työttömyysturvajärjestelmä nousi opinnäytetyön kyselytutkimuksessa suosituimmaksi vaihtoehdoksi. Konkreettisesti järjestelmä voisikin olla sellainen, jossa freelancer voisi kerryttää työttömyysturvaa sekä yrittäjänä, että palkansaajana ja asioida TE-toimistossa, joka tuntee hänen työnsä erityispiirteet.

Vaihtoehtoisesti freelancer-termistä voisi luoda oman nimikkeen, jonka toteutumisen ehdoksi asetetaan opinnäytetyössä esiin nousseet erityispiirteet kuten useat työnantajat sekä epäsuorallinen tulonmuodostus jne. Keikkamuusikon tapauksessa vaikkapa kesäkauden festivaalien kiertäminen artistin yhtyeessä työsopimuksella, ja syyskaudella yrittäjänä tehdyt musiikinopettajan työt kerryttäisivät yhtä lailla työttömyysturvaa järjestelmään, jossa freelancer on kirjoilla.

Uuden järjestelmän toimivuutta voi aluksi selvittää aluksi myös pilottiohjelmalla. Ohjelmaan valittaisiin halukkaita freelancereita, joiden kokemusten perusteella kerättäisiin tietoa järjestelmän toimivista sekä kehitystä vaativista puolista. Ohjelmaa hyödynnettäisiin myöhemmin uuden järjestelmän luomisessa.

Järjestelmän toimivuuden varmistamiseksi olisi tärkeää panostaa myös freelancereille ja TE-toimiston virkailijoille suunnattuun koulutukseen ja tiedottamiseen. Tämä edistäisi järjestelmän käyttöä ja vähentäisi mahdollisia väärinymmärryksiä. Järjestelmän osaksi voisi luoda myös digitaalisen työkalun, johon freelancerit voisivat ilmoittaa eri tulonlähteistään ja työnantajistaan. Tämä helpottaisi em. asioiden seuranta.

TE-toimistojen ja freelancereiden lisäksi alan liittojen ja muiden edunvalvojien rooli on avainasemassa sekä järjestelmän suunnittelussa, että sen käyttöönotossa. Näin eri alojen ja niiden sisäisten työmuotojen erityispiirteet tulisivat huomioiduiksi, joka lisäisi järjestelmän toimivuutta ja luotettavuutta myös eri alan freelancereiden näkökulmasta. Tässä kohtaa myös Opetus-, ja kulttuuriministeriön sekä Työ-, ja elinkeinoministeriön roolit korostuisivat.

10.2 Kriisiajan taloudellisten tukimekanismien kehittäminen

Keikkamuusikoiden ja muiden freelancer-työtä tekevien taloudellisessa tukemisessa ei onnistuttu Suomessa koronapandemian aikana riittävän hyvin. Tuleva tartuntatautilain uudistus ja Sosiaali-, ja terveysministeriön järjestämät teematyöpajat ovat merkki siitä, että myös Suomen valtionhallinto haluaa välttyä tulevaisuudessa alakohtaisilta epärehiluuksilta.

Kehitysehdotukset:

Suomi voi luoda tulevaisuuden kriisejä varten oman tukimallin, tai vaihtoehtoisesti hakea inspiraatiota muista maista. Opinnäytetyön kyselytutkimuksessa suosituimmat vaihtoehdot olivat ns. peruuntumiskorvaus, Tanskan malli sekä Ranskan malli.

Peruuntumiskorvaus on tukimalli, jossa keikkamuusikoille ja muille freelancereille maksetaan suoraa rahallista korvausta, mikäli heidän työnsä estetään valtionhallinnon päätösten seurauksena. Peruuntumismallia voisi opinnäytetyön kohderyhmän lisäksi soveltaa laajemminkin esittäviin taiteisiin tai esimerkiksi urheilutapahtumiin.

Tanskan mallissa taloudelliset korvaukset luovan alan freelancereille (sekä laajemmin pienyrityksille) toteutettiin niin, että heille maksettiin aiempien vuosien tulojen perusteella tietyn prosentin verran suoraa rahallista kompensatiota. Kompensatioon kuuluu katto, jotta rahaa ei voi saada liikaa ja se on myös ennakkopidätyksen alaista. Mikäli freelancerin tulot nousivat liikaa, joutuu kyseisen mallin mukaisen tulon maksamaan takaisin, eikä tukea nostettaessa voi saa muunlaista tukea.

Vaikka Tanskan mallia ei voisikaan yksi yhteen Suomeen soveltaa, niin kannattaa mallia hakea nimenomaan toisesta Pohjoismaasta yhteiskuntien samankaltaisuuden vuoksi. Uuden pandemian varalta on joka tapauksessa välttämätöntä kehittää uusi tulonjakomalli alan tekijöille, joten ensisijaisesti oppia on sekä helppo, että järkevää hakea samankaltaisista yhteiskunnista, kuin Suomi. Esimerkiksi Tanskan mallissa käytössä olleet tulokatto ja takaisinperintä ovat mekanismeja, jotka voisivat suojata järjestelmää väärinkäytöksiltä.

Myös maiden eroavaisuudet on hyvä ottaa huomioon. Suomessa ei esimerkiksi ole käytössä B-tuloa, jota varten Tanskan mallissa säädettiin oma tuloraja koronatuen saamiseen. Malli myös perustui koronatilannetta edeltäviin tuloihin. Ongelmaksi voisi siis muodostua tilanne, jossa tukia hakeva freelancer ei ole ehtinyt toimia alalla tarpeeksi kauaa ennen mahdollista kriisiä. Tämä edellyttäisi joko joustoa tukijärjestelmän hakuehtoihin, tai vaihtoehtoista toimintatapaa.

Ranskan malli nousi myös esiin kyselytutkimuksessa, ja kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore tarkasteli sitä lähemmin raportissaan luovien alojen koronatuista. Ranskan mallissa tukea jaettiin yhteistyössä julkisen-, ja yksityisen sektorin kanssa.

Yksi mallin hyvistä puolista oli se, että tukea pystyttiin hajauttamaan eri edunvalvojille. Edunvalvojat valittiin myös sillä perusteella, että ne toimivat läheisesti oman alan kulttuuriväen kanssa. Esimerkiksi musiikki-, ja teatteriala kykenivät hakemaan tukea oman alansa edunvalvojilta. Tämänkaltaisella järjestelyllä pystyttäisiin vähentämään mahdollista ruuhkautumista tukijärjestelmissä. Eri alojen edunvalvojat tuntevat myös parhaiten oman alansa työntekijät sekä heidän toimintatapansa. Suomessa esimerkiksi Muusikkojen liitto olisi varmasti parempi tukemaan nimenomaan keikkamuusikoita, kuin vaikkapa kirjailijoita.

Ongelmaksi eri edunvalvojien suhteen muodostui tulojen jakamisen nopeus. Ranskassa teattereita tukenut ASTP kykeni jakamaan nopeasti sille allokoitua varaa, kun taas CNM (kansallinen musiikkikeskus) jakoi vain noin puolet omista tukivaroistaan. Tämä selittyi organisaatioiden välisillä toimintasäännöillä. CNM jakoi varat hitaammin, mutta ne olivat vaihtoehtoisesti paremmin turvattuja, johtuen juuri tiukemmista toimintasäännöistä.

Ranskan mallin ongelman korjaamiseksi voisi olla ratkaisu, jossa valtiovalta määrittelee edunvalvojille, jotka jakavat tukea yhteiset kriteerit, joiden perusteella tuki jaetaan sitä hakeville.

10.3 Tukipalveluiden rooli, edunvalvonta ja alan yhteisöllisyys

Kulttuurialan edunvalvonnan kannalta parasta olisi, että se yksinkertaisesti jatkaa pandemian aikana aloittamaansa toimintaa. Koronapandemian aikana edunvalvonta sai kulttuurialan kansan ja päättäjien huulille. Jotta ala pystyisi vastaavassa tilanteessa ajamaan asiaansa valtiohallinnon suuntaan paremmin, kannattaa sen jatkossa panostaa verkostoitumiseen päättäjien kanssa.

Kehitysehdotukset:

Jotta kulttuurialan edunvalvonta olisi tehokasta sekä kriisiajan ulkopuolella että sen aikana, kannattaa alan ensisijaisesti pyrkiä vahvistamaan suhteitaan päätöksentekijöihin. Koronapandemian aikana huomattiin, että kulttuurialan vaikuttavuus jäi esim. ravintola-alan varjoon, mikä vaikutti alan rajoitukseen sekä taloudelliseen tukeen negatiivisesti. Tämä osoittaa, että suhteiden

luominen päättäjiin on aloitettava hyvissä ajoin ennen seuraavaa kriisiä, jotta valmistautuminen olisi ennakoivaa eikä reaktiivista. Kulttuuriala voi myös ottaa oppia omista toimistaan koronapandemian aikana. Esimerkiksi Tapahtumateollisuuden ja muiden järjestöjen sekä yksittäisten avaintoimijoiden tuottama tieto alan tilasta Opetus-, ja kulttuuriministeriölle on oiva esimerkki onnistuneesta vaikuttamistyöstä, jota voidaan hyödyntää myös tulevaisuudessa. Myös toimintamallien dokumentointi ja analysointi voisi auttaa alaa kehittämään yhtenäisempää strategiaa tulevaisuuden varalle.

Tiedon kerääminen kulttuurialan taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta merkityksestä on yksi keskeinen tapa vahvistaa alan asemaa päätöksenteossa. Tiedon avulla ala voi osoittaa merkittävyytensä ja välttyä koronapandemian alun kaltaisilta vaikeuksilta, jolloin alan arvoa ei täysin ymmärretty. Kerätyn tiedon hyödyntäminen voi palvella myös kriisien ulkopuolista lobbautumista, mikä voi puolestaan tukea alan kehitystä.

Lisäksi ala voi suunnitella etukäteen valmiussuunnitelmia kriisiajan varalle. Suunnitelmissa luotaisiin toimintamalleja eri tilanteita varten. Suunnitelmiin tulisi sisältyä esimerkiksi:

1. Viestintäsuunnitelmat

Selkeät viestinnälliset toimintatavat siitä, miten ala viestii keskenään ja päättäjien kanssa kriisiaikana,

2. Yhteydenpito päätöksentekijöihin

Suunnitelma kontaktien ylläpitämisestä sekä tehokkaasta tiedonvälityksestä.

3. Rahoitussuunnitelmat

Mekanismit, joilla ala voi tehokkaasti hakea, ja tarvittaessa jakaa taloudellista tukea kriisiaikana.

Em. suunnitelmia voi kehittää sekä laajemmassa mittakaavassa koko kulttuurialalle, että yksityiskohtaisemmin eri sektoreille. Esim. musiikki-, ja kirjallisuusala. Näin toimintamalleja voidaan räätälöidä yksityiskohtaisemmiksi, ja välttää alan pirstaloitumisesta johtuvia negatiivisia vaikutuksia.

11 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia kehittää ratkaisuja freelancer-keikkamuusikoiden sosiaaliturvaan sekä kriisiajan taloudellisiin tukimekanismeihin. Onnistuin täyttämään työlle asetetut päätavoitteet, mutta työn edetessä nousi esiin myös mahdollisuuksia jatkokehityskoh-teisiin. Erityisesti työssä käytetyn kyselyn osalta.

Kysely antoi arvokasta tietoa siihen vastanneiden keikkamuusikoiden taloudellisista kokemuk-sista koronapandemiassa sekä mielipiteistä freelancereiden sosiaaliturvaan sekä kulttuurialan omaan edunvalvontaan. Kyselyyn vastasi lopulta kuitenkin vain 14 ihmistä, joten sen perus-teella ei voi tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

11.1 Mikä työssä onnistui?

Onnistuin opinnäytetyön päätavoitteessa, eli tarjoamaan kehitysehdotuksia freelancer-keikka-muusikoiden sosiaaliturvaan sekä kriisiajan taloudellisiin tukimekanismeihin. Onnistuin myös kokoamaan työtä varten kattavan tilannekuvan em. kohderyhmän tilanteesta koronapandemi-assa, mikä muodostaa tärkeän pohjan kehitysehdotuksille.

Paikoin työssä sivuttiin musiikki-, ja luovaa alaa laajemmin sekä puhuttiin myös freelancereista yleisellä tasolla. Osittain tämä oli välttämätöntä, koska kehitysehdotukset freelancereiden sosi-aaliturvaan eivät kosketa vain opinnäytetyön kohderyhmää. Laajemmasta tarkastelusta huoli-matta onnistuin mielestäni käsittelemään aihetta ymmärtävästi ja tarjoamaan työn kannalta olennaista ja hyödyllistä tietoa.

Työ vastaa mielestäni tilaajan sekä myös alan tarpeisiin, mutta erityisesti kyselyn pieneksi jää-nyt vastausmäärä rajoittaa tulosten hyödynnettävyyttä. Laajempi aineisto olisi voinut tukea joh-topäätösten perusteella tehtyjä kehitysehdotuksia.

11.2 Kyselytutkimuksen laajempi tarkastelu

Työssä käytettyyn kyselytutkimukseen olisi tärkeää saada enemmän vastauksia, jotta tulokset olisivat kattavampia ja paremmin hyödynnettävissä. Kyselystä voisi myös toteuttaa uuden ver-sion, jonka päätavoite olisi sama. Näin saataisiin tarkempaa tietoa freelancereiden sekä muilla tavoin itsensä työllistävien keikkamuusikoiden taloudellisista kokemuksista koronapandemi-assa. Joissain tapauksissa kyselyn vastaukset menivät yksiin työssä käytetyn tietopohjan

kanssa, kuten esimerkiksi sen suhteen, että käytännössä kaikki vastaajat (13/14) menettivät yli puolet sovitusta keikoistaan. Teoston artikkelissa OKM:n toteuttamasta kyselystä 84 % musiikkialan tekijöistä koki toimintansa vaarantuneen olennaisesti (Teosto 2021).

Toisin oli esimerkiksi sen suhteen, että kyselyyn vastanneista suurin osa (11/14) sai taloudellista tukea toimintaansa varten. Kyselyn vastaajat eivät kokeneet tuen määrää tarpeelliseksi, mutta se eroaa silti OKM:n alkuvuoden 2021 kyselystä, jonka vastaajista 44 % ei ollut saanut mitään tukia toimintaansa (Teosto 2021). Kasvattamalla kyselyn vastaajamäärää kyettäisiin keräämään luotettavampaa tietoa, joka vahvistaisi myös kehitysehdotuksia liittyen freelancereiden sosiaaliturvaan, kriisiajan tukimekanismeihin sekä kulttuurialan omaan edunvalvontaan.

Myös pieneksi jäänyt vastausmäärä on oma pohdinnan aiheensa. Onnistuin mielestäni levittämään kyselyä hyvin, mutta huolimatta siitä, että kysely pääsi Muusikkojen liiton ja Suomen Musiikintekijöiden uutiskirjeeseen sekä Suomen Freelancemusikot ry:n kotisivuille. Näistä erityisesti ensiksi ja viimeiseksi mainittu edustavat juuri kyselyn kohderyhmää.

Muusikoilla saattaa olla koronan suhteen ns. kyselyähky. Opinnäytetyössäkkin käytettiin lähteenä kulttuurialan tekijöille suunnattuja kyselyjä, joiden vastaajamäärä oli huomattavasti suurempi. Asiaan saatetaan olla turhautuneita, koska kuten työn tietoperustasta kävi ilmi, vaikka tietoisuus kulttuurialan tilanteesta kasvoi pandemian edetessä, niin ala ei kuitenkaan pystynyt vaikuttamaan siihen kohdistuneisiin rajoitustoimenpiteisiin. Korona-aika oli myös kirjaimellisesti traumatisoivaa aikaa monelle, joten on varmasti myös sellaisia ihmisiä, jotka eivät yksinkertaisesti halua muistella sitä.

Jatkoa varten tiedonkeruuta voisi tehdä pienemmillä, kohdennetuilla kyselyillä, kuten myös esimerkiksi haastattelemalla alan toimijoita. Lisäksi kyselyissä voisi ottaa huomioon erilaisten kannustimet, kuten esimerkiksi vastaajien kesken arvottavat palkinnot.

11.3 Mitä muuta työssä voisi kehittää?

Opinnäytetyössä esitettyjä kehitysehdotuksia voisi kehittää esimerkiksi syventävällä tutkimuksella. Tämä voisi olla osa edellisessä kappaleessa mainittua, uutta kyselytutkimusta. Tämä tarjoaisi mahdollisuuden arvioida ehdotusten suosiota toimivuutta tarkemmin sekä edistäisi niiden viemistä käytäntöön.

Työssä ja kyselyssä käytettyjä kehitysehdotuksia voisi tarkastella myös kriittisesti, ja tarpeen tullen priorisoida. Esimerkiksi freelancereille kriisiajaksi suunnatut mielenterveyspalvelut ovat

hyvä ja tärkeä idea, mutta sen toteuttaminen voisi olla hankalaa. Suomalaisten mielenterveys on heikentynyt koronan jälkeenkin (Mieli ry 2024), joten yksittäiselle alalle suunnatun palvelun luominen keskellä kriisiaikaa ei todennäköisesti olisi kovinkaan realistista. Priorisoimalla kehitysehdotuksia pystyttäisiin keskittymään niihin vaihtoehtoihin, jotka ovat realistisemmin toteutettavissa. Toteuttamiskelpoisiin vaihtoehtoihin panostamisen parantaisi myös niiden mahdollisuuksia menestyä käytännössä.

11.4 Lopuksi

Jotta opinnäytetyö ja sen kehitysehdotukset saavat laajempaa huomiota, täytyy työtä levittää sen valmistuttua. Kävin työtä tehdessä sähköpostikeskustelua erilaisten suomalaisten musiikki-, ja tapahtuma-alan järjestöjen kanssa, erityisesti kyselyä levittäessä. Järjestöistä mm. Suomen Musiikintekijät ilmaisivat mielenkiintonsa kuulla kyselyn tuloksista.

Levittämällä työtä alan järjestöille sen valmistuttua luodaan paremmat mahdollisuudet edellisessä kappaleessa mainitulle syventävälle tutkimukselle, joka puolestaan mahdollistaa kohde-ryhmän etujen ajamisen. Suomalainen kulttuuriala on päässyt jo mukaan tulevaan tartuntatautilain valmisteluun ja sillä on useita hyviä, koronakriisistä opittuja esimerkkejä, joita on hyvä hyödyntää myös jatkossa. Työn levittäminen ja sen kehitysehdotusten implementointi voivat toimia askeleina kohti vahvempaa kulttuurialaa, joka on valmiimpi ottamaan vastaan myös tulevaisuuden haasteet.

LÄHTEET

Akavan erityisalajat 2024. Freelance-työ. Verkkosivu. Viitattu 2.9.2024. https://www.akavanerityisalajat.fi/nain_vaikutamme/ammattinharjoittaja_ja_yrittaja_jasenena/freelance-tyo

Elinkeinoelämän Keskusliitto 2021. EK:n Häkämies: Johtaako Kiuru Suomea? Tiedote. Viitattu 19.9.2024. <https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/ekn-hakamies-johtaako-kiuru-suomea/>

European Foundation 2022. Temporary compensation scheme for self-employed. Midlertidig kompensationsordning for selvstændige. Verkkosivu. Viitattu 14.11.2024. https://static.eurofound.europa.eu/covid19db/cases/DK-2020-11_624.html

Facebook 2021. Anssi Kelan Facebook-päivitys. Viitattu 27.10.2024. <https://www.facebook.com/kelastinen/posts/pfbid0GTxQApdisEt8M1jUnBhDhzQhAzP-bod2Rxf37aiSZWxA9w4GCJc1sG9v2iTnDZYbtI>

Freelancemuusikot ry 2024. Ajankohtaista. Viitattu 27.10.2024. <https://freelancemuusikot.fi/ajankohtaista>

Freelancemuusikot ry 2024. Toimintakertomus 2023. Verkkosivu. Viitattu 2.9.2024. <https://freelancemuusikot.fi/toimintakertomus>

Gråsten, Hanna 2021a. Näin rajoitukset höllentyvät – Isojakin tapahtumia saa järjestää suuressa osassa maata. Iltalehti. Viitattu 23.9.2024. <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/54f268db-f4f1-41f9-9340-87dbf9b8bb6e>

Gråsten, Hanna 2021b. IL:n tiedot: Näin rajoituksia esitetään purettavaksi – hallituksessa sirkus tapahtumista. Iltalehti. Viitattu 23.9.2024. <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/0d627dc5-6a98-47c0-bc0f-84838c9fa538>

Ikonen, Emmi 2021. Paula Vesala ottaa kantaa koronarajoituksiin – kannustaa kapinahenkisyyteen: "Jos mennään kaikki yhtä aikaa niin kukaan ei voi mitään". Mtv-uutiset. Viitattu 27.10.2024. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/paula-vesala-ottaa-kantaa-koronarajoituksiin-kannustaa-kapinahenkisyyteen-jos-mennaan-kaikki-yhta-aikaa-niin-kukaan-ei-voi-mitaan/8223214#gs.gphtdc>

Isolammi, Hanna 2020. Selvitys: Koronakevät ja -kesä 2020 musiikkialalla. Suomen Musiikki-neuvosto. Verkkokirjoitus. Viitattu 17.9.2024. https://web.archive.org/web/20210725213458/http://musiccouncil.fi/?page_id=1584

Jakonen, Olli, Lefever, Nathalie, Leppänen, Aino, Kurlin-Niiniaho, Ari, Oksanen-Särelä, Katja & Sokka, Sakarias 2022. LUOVIEN ALOJEN KORONATUET VUOSINA 2020 JA 2021 Kohdennukset ja kokonaiskuva. Raportti. Viitattu 19.9.2024. https://www.cupore.fi/wp-content/uploads/migrated-assets/tiedostot/tyopaperit/cuporen_tyopapereita_19__koronatuets_2020_2021.pdf

Kivilehto, Mirkka, Pöntinen, Sanna, Rönkkö, Kaisa, Stenvall, Jari & Vesala, Paula 2024. JAK-SAKAA VIELÄ Kulttuuripolitiikkaa korona-ajan Suomessa. Tutkimus. Viitattu 27.9.2024. <https://musiikintekijat.fi/app/uploads/2024/04/jaksakaa-viela-21.pdf>

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore 2021. Koronapandemian vaikutukset taiteelliseen työskentelyyn merkittäviä tai jopa tuhoisia. Verkkouutinen. Viitattu 29.9.2024

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore 2022. LUOVIEN ALOJEN KORONATUE VUOSINA 2020 JA 2021 Artikkel. Viitattu 2.11.2024. https://www.cupore.fi/wp-content/uploads/migrated-assets/tiedostot/tyopaperit/cuporen_tyopapereita_19__koronatuets_2020_2021.pdf

Mieli ry 2024. Suomessa asuvien mielenterveys heikentynyt vielä koronan jälkeenkin. Verkkosivu. Viitattu 23.11.2024. <https://mieli.fi/uutiset/suomessa-asuvien-mielenterveys-heikentynyt-viela-koronan-jalkeenkin/>

Mattila, Ilkka 2023. Paula Vesalan aloitteesta käynnistettiin tutkimus korona-ajan kulttuuripolitiikasta. Helsingin Sanomat. Viitattu 2.10.2024. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009445024.html>

Meri-Tuuli Talsi 2021. Haaveiletko freelanceriksi ryhtymisestä? Muista ainakin nämä 4 asiaa. Duunitori. Viitattu 4.9.2024. <https://duunitori.fi/tyoelama/freelancer-tyoskentely>

Music Finland 2020a. Musiikkialan kriisi-, ja elvytyspaketti. Uutisartikkeli. Viitattu 18.9.2024. <https://web.archive.org/web/20210416105939/https://musicfinland.fi/fi/kuulumisia/musiikkialan-kriisi-ja-elvytyspaketti>

Music Finland 2020b. Musiikkialan tilannekuva 4/2020 – koronatilanteen aiheuttamat tulonmenetykset heijastuvat musiikkialalle laajasti. Music Finland – tutkimus. Viitattu 13.9.2024. <https://web.archive.org/web/20210513223242/https://musicfinland.fi/fi/tutkimukset/musiikkialan-tilannekuva-2020-koronatilanteen-aiheuttamat-tulonmenetykset-heijastuvat-musiikkialalle-laajasti>

Music Finland 2020c. Musiikkialan tilannekuva päivitty 8/2020 – korona vie elävän musiikin arvosta noin 70 prosenttia. Music Finland – tutkimus. Viitattu 13.9.2024. <https://web.archive.org/web/20210416111949/https://musicfinland.fi/fi/tutkimukset/musiikkialan-tilannekuva-2020-paivitty-korona-vie-elaevaen-musiikin-arvosta-noin-70-prosenttia>

Music Finland 2020d. Musiikkialan tilannekuva päivitty 10/2020 – tuet ja avustukset ta-soitavat alan tulonmenetyksiä. Music Finland – tutkimus. Viitattu 13.9.2024. <https://musicfinland.fi/fi/tutkimukset/musiikkialan-tilannekuva-2020-paivitty-lokakuu>

Music Finland 2021a. Opetus- ja kulttuuriministeriön kyselyn tulokset kertovat freelancereiden ahdingosta. Music Finland – tutkimus. Viitattu 20.0.2024. <https://musicfinland.fi/fi/tutkimukset/tuore-kysely-kertoo-freelancereiden-ahdingosta>

Music Finland 2021b. Musiikkialan tilannekuva päivitty 2/2021 – talvikauden koronarajoitukset syventävät alan tappioita entisestään. Music Finland – tutkimus. Viitattu 20.10.2024. <https://musicfinland.fi/fi/tutkimukset/musiikkialan-tilannekuva-paivitty-talvikauden-koronarajoitukset-syventavat-alan-tappioita-entisestaan>

Music Finland 2021c. Musiikkialan tilannekuva päivitty 4/2021: Musiikkialan ahdinko jatkuu jo toista vuotta. Music Finland – tutkimus. Viitattu 20.10.2024. <https://musicfinland.fi/fi/tutkimukset/musiikkialan-tilannekuva-p%C3%A4ivitty-4-2021-musiikkialan-ahdinko-jatkuu-jo-toista-vuotta>

Music Finland 2021d. Musiikkialan tilannekuva päivitty 11/2021: Epävarmuus leimaa tulevaisuutta. Music Finland – tutkimus. Viitattu 20.10.2024. <https://musicfinland.fi/fi/tutkimukset/musiikkialan-tilannekuva-p%C3%A4ivitty-11-2021-ep%C3%A4varmuus-leimaa-tulevaisuutta>

Muusikkojen liitto 2021. Freelancemuusikon sosiaaliturva. SKAALA-Raportti. Viitattu 9.9.2024. https://www.ohjelmatoimistot.fi/wp-content/uploads/2022/02/LIITE3_Freelancerin_sosiaaliturva_SKAALA.pdf

Opetus-, ja kulttuuriministeriö 2017. Luova talous ja aineettoman arvon luominen kasvun kärjiksi. Luovat alat Suomen talouden ja työllisyyden vahvistajina -työryhmän raportti. Viitattu 17.10.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79725/Luova%20talous%20ja%20aineettomat%20arvot_FINAL.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Paukkeri, Marica 2022. Työvoimapula kurittaa nyt monia aloja – tapahtuma-ala kertoo, miten työntekijät saataisiin houkuteltua takaisin. Yle-utiset. Viitattu 25.9.2024. <https://yle.fi/a/3-12525971>

Pohjoismainen yhteistyö 2024. Verotus Tanskassa. Verkkosivu. Viitattu 14.11.2024. <https://www.norden.org/fi/info-norden/verotus-tanskassa>

PressHopper 2021. Tapahtuma-alan ihmiset kertovat hädästä. Artikkelit. Viitattu 29.9.2024. <https://www.presshopper.fi/2021/03/16/tapahtuma-alan-ihmiset-kertovat-hadasta/>

Rytmikorjaamo 2024. Selmu ry. Verkkosivu. Viitattu 10.10.2024. https://www.rytmikorjaamo.fi/selmu_ry

Sosiaali-, ja terveysministeriö 2023. Työpajassa toivottiin, että tartuntatautilaista tulee yhdenvertaisempi eri toimialoja kohtaan. Uutisartikkeli. Viitattu 30.10.2024. <https://stm.fi/-/tyopajassa-toivottiin-etta-tartuntatautilaista-tulee-yhdenvertaisempi-eri-toimialoja-kohtaan>

Suomen Pankki 2022. Sota Ukrainassa heikentää Suomen talouskasvua ja nopeuttaa inflaatiota. Viitattu 15.10.2024. <https://www.eurojatalous.fi/fi/2022/artikkelit/sota-ukrainassa-heikentaa-suomen-talouskasvua-ja-nopeuttaa-inflaatiota/>

Tapahtumateollisuus ry 2024. Mitä on Tapahtumateollisuus? Verkkosivu. Viitattu 10.9.2024. <https://tapahtumateollisuus.fi/mita-on-tapahtumateollisuus/>

TE-Palvelut 2024. TE-palvelut siirtyvät kuntiin 1.1.2025. Verkkosivu. Viitattu 18.11.2024. <https://toimistot.te-palvelut.fi/-/an-tj%C3%A4nsterna-%C3%B6verf%C3%B6rs-till-kommunerna-den-1.1.2025>

Teosto 2021. Kyselyt kertovat: Luova ala kärsii ennennäkemättömällä tavalla. Artikkelit. Viitattu 12.9.2024. <https://www.teosto.fi/kyselyt-kertovat-luova-ala-karsii-ennennakemattomalla-tavalla/>

Tietoarkisto 2024a. Aineistotyypit. Viitattu 27.10.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvanti/aineistotyypit/aineistotyypit/>

Tietoarkisto 2024b. Tyypittely. Viitattu 2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelma-opetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/tyypittely/>

Työ-, ja elinkeinoministeriö 2020. Laki yrittäjien oikeudesta työttömyysturvaan tulee voimaan 8.4.2020. Valtioneuvoston tiedote. <https://tem.fi/-/laki-yrittajien-oikeudesta-tyottomyysturvaan-tulee-voimaan-8-4-2020>

Työ-, ja elinkeinoministeriö 2022. Yrittäjien väliaikaista työmarkkinatukioikeutta halutaan jatkaa. Valtioneuvoston tiedote. <https://tem.fi/-/yrittajien-valiaikaista-tyomarkkinatukioikeutta-halutaan-jatkaa>

Valtioneuvosto 2020. Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi. Valtioneuvoston tiedote. Viitattu 8.9.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi>

Valtioneuvosto 2023. Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisu. Viitattu 29.10.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksen-ohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vasankari, Aino 2022. OECD:n talousarvio: näin Ukrainan sota vaikuttaa maailmantalouteen. Iltalehti. Viitattu 15.10.2024 <https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/90a48833-673d-4a86-b506-2f3d86e31b42>

Juntti, Maija Liisa, Kajander, Riikka, Konttinen, Matti & Ruokangas, Perttu 2020. Suomen ensimmäinen koronavirustartunta varmistui, THL: Tapaus valitettava, mutta ei odottamaton – Yle seurasi hetki hetkeltä. Uutisartikkeli. Viitattu 8.9.2024 <https://yle.fi/a/3-11181717>

Wise 2024. Kymmenen tuhatta Tanskan kruunua euroihin. Internet valuuttamuunnin. Viitattu 14.11.2024 <https://wise.com/fi/currency-converter/dkk-to-eur-rate?amount=10000>

LIITTEET

Liite 1.

Kyselytutkimuksen kysymykset

1. Ikä
18-30, 31-40v, 41-50v, +50v
2. Asuinpaikka
Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Lappi, Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Etelä-Karjala, Pohjois-Karjala, Satakunta, Kymenlaakso, Kainuu, Uusimaa, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Ahvenanmaa
3. Millä tavoin työskentelet keikkamuusikkona?
Täysipäiväisesti, Osa-aikaisesti, Muu, mikä?
4. Voit tarkentaa työskentelytapaasi tässä
(Jos vastasi edelliseen Muu, mikä?)
5. Kuinka kauan olet työskennellyt keikkamuusikkona?
0-5v, 6-10v, 10-20v, +20v
6. Mikä on työsuhteesi tyyppi?
Yrittäjä, Toiminimi, Palkansaaja, Freelancer, Muu, mikä?
7. Voit kuvailla työsuhteesi tyyppin tähän
(Jos vastasi edelliseen Muu, mikä?)
8. Kertyykö sinulle työttömyysturvaa?
Yrittäjän kassasta, Työntekijän kassasta, Ei kummastakaan
9. Kuinka kehittäisit keikkamuusikoiden työttömyysturvaa? Voit merkitä useamman vaihtoehdon
Mahdollisuus kerryttää työttömyysturvaa sekä yrittäjän, että palkansaajan kassasta yhtäaikaisesti, Freelancer-työtä tekeville räätälöity oma työttömyysturvajärjestelmä, Tekijänoikeuskorvauksien muuttaminen palkkatuloksi. (Nykyisellään tuet leikkaavat etuuksia, mutta eivät kerrytä työttömyysturvaa), Tekijänoikeustulojen vertaaminen pääomatuloihin. (Pääomatulot eivät leikkaa työttömyysturvaa), Freelancer-työtä tekevien

keskittäminen samaan TE-toimistoon, Työttömyysturvan tarkastelujakson laajentaminen (Jakso laajennettaisiin koskemaan palkansaajana, ja yrittäjänä tehtyä työtä), Työttömyysturvamalli, jossa sivutoiminen työ ja työttömyysturva yhdistyvät paremmin. (sivutoiminen työ ei leikkaisi työttömyysturvaa yhtä paljon/ollenkaan), Oman osaamisen kehittämisen mahdollisuuksien parantaminen (esim. freelancer-työtä tekeville räätälöidyt koulutukset)

10. Mikäli sinulla on muita ehdotuksia, voit kirjoittaa niistä tähän.

11. Kuinka monta keikkaa sinulta siirrettiin/peruttiin pandemian vuoksi?

Kaikki, Yli puolet, Alle puolet, Ei yhtään

12. Kehititkö pandemian aikana uusia tulonlähteitä?

Kyllä, En

13. Mitä tulonlähteet olivat?

Tein muita luovan alan töitä, Tein eri alan töitä, Opetin musiikkia, Pidin etä/verkkokonsertteja, Tein muita opettajan/luennoijan töitä, Muu, mikä?

14. Voit kirjoittaa tulonlähteistäsi tähän

(Jos vastasi edelliseen Muu, Mikä)

15. Saitko tukia kompensoimaan taloudellisia menetyksiäsi?

Kyllä, En

16. Mitä kautta sait tukia?

OKM (Opetus-, ja kulttuuriministeriö), Taike, Business Finland, ELY, Kaupunki/kunta, Muu, mikä?

17. Mitä muuta kautta sait tukea?

Jos vastasi edelliseen Muu, mikä?

18. Oliko tukien hakeminen mielestäsi

Erittäin helppoa, Helppoa, Ei helppoa, muttei vaikeakaan, Vaikeaa, Erittäin vaikeaa

19. Miten muusikoilla oli mielestäsi tietoa saatavilla olevista tukimekanismeista?

Erittäin hyvin, Hyvin, Kohtalaisesti, Huonosti, Erittäin huonosti

20. Miten tuet riittivät korvaamaan taloudellisia menetyksiäsi?

Erittäin hyvin, Hyvin, Kohtalaisesti, Huonosti, Erittäin huonosti

21. Kuinka tyytyväinen olit tukitoimiin yleisesti?

Erittäin tyytyväinen, Melko tyytyväinen, En tyytyväinen, mutten myöskään tyytymätön, En juurikaan tyytyväinen, En lainkaan tyytyväinen

22. Valitse alla olevista vaihtoehdoista mielestäsi 5 parasta mallia, jolla kehittäisit keikkamuusikoiden ja muiden freelancereiden taloudellista tukemista pandemiaa vastaavassa kriisissä. 1=paras 2=toiseksi paras jne. Huom. Voit listata kaikki vaihtoehdot, jos haluat. 5 on minimimäärä

"Peruuntumiskorvaus" Malli, jossa esim. tulevan kolmen kuukauden peruuntuvat keikat hyvitetään, mikäli ne perutaan valtiovallan rajoitusten takia.

Malli, jossa tukien määrää voi muuttaa päivittämällä omia tulotietoja järjestelmään, josta tukia haetaan.

Kertakorvaus (Ranskassa oli jaossa 1 500 euron suuruinen hätämaksu)

Valtion maksama, suora kriisituki

Suora taloudellinen kompensatio. Ns. Tanskan malli. Freelancereilla maksetaan aiempien vuosien tulojen perusteella tietty prosentti heidän tuloistaan

"Ranskan malli" Alakohtainen työttömyysjärjestely, jossa tukea maksetaan yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyöllä

Valtion tukemat, matalakorkoiset pikalainat tai kriisiluotot

"Kriisirahasto" Palvelu, jossa julkisen ja yksityisen puolen toimijat voisivat tukea alaa ja sen tekijöitä taloudellisesti

Neuvontapalvelu tukien hakemiseen

23. Voit tarkentaa vastaustasi tähän

24. Tarjoutuiko pandemian aikana mahdollisuutta kehittää omaa ammatillista osaamista/oppia uutta?

Kyllä, Ei

25. Kokeilitko pandemian aikana digitaalisia keikkoja tai muita alustoja?

Kyllä, En

26. Jäivätkö alustat osaksi tulonmuodostustasi?

Jäivät, Eivät jääneet

27. Minkälaisena näet ammatillisen tulevaisuutesi keikkamuusikkona pandemian jälkeisessä ajassa?

Olen optimistinen tulevaisuuden suhteen, Olen pessimistinen tulevaisuuden suhteen, En osaa sanoa

28. Minkälaista tukea tai resursseja toivoisit tulevaisuudessa, jos vastaava kriisi tapahtuisi uudelleen? Valitse mielestäsi 5 tärkeintä. 1=tärkein 2=toiseksi tärkein jne. Huom. Voit listata kaikki vaihtoehdot, jos haluat. 5 on minimimäärä

Kriisiajan viestintä (esim. alan tekijöille räätälöity viestintäkanava, josta saa tietoa alan rajoituksista yms).

Vertaistukiryhmät

Kriisiajan mentorointi-, ja tukiohjelmat

Kulttuurialalle räätälöity terveyspalvelumalli, joka sisältää fyysisen-, ja mielenterveyden palveluita

Kriisirahastot

Koulutusmahdollisuudet (esim. oman osaamisen kehittäminen, digitaitojen kehittäminen)

Mielenterveyden palveluita

Omien yhteisöjen tukea

Enemmän taloudellista tukea (esim. räätälöidyt kriisiajan tuet)

29. Haluan lähettää vastaukseni

Kyllä, Ei

